

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examina

i

Nykjøbing Kathedralskole

i

Juli 1870.

~~~~~

Indhold: C. Paludan-Müller: Om Christian Barnekovs Død.
— Skolefterretninger.

Nykjøbing.

Trykt i V. Laubs Enkes Officin.

Om Christian Barnekovs Død
i Træfningen paa Skällinge Hede

Aar 1612.

Af

C. Paludan-Müller.

I.

Den nyeste Danmarkshistorie fortæller følgende Træk af Kalmarkrigen (1611—1613) imellem Kong Christian den Fjerde og de svenske Konger Carl den Niende og Gustav Adolf*):

»Oppe i Vestergötland fik Christian« (den Fjerde) »at høre, at Jesper Kruus samtidigt« (nemlig med den danske Konges Tog i Februar 1612 til Guldborg og Skara) »gjæstede Halland, hvor atten Sogne vare udplyndrede og Varberg brændt. Altsaa gik han tilbage for at frede om sine egne Landemærker, men svækkede end yderligere sin lille Hær ved at kaste Forstærkning ind i Bohus. Paa Skällinge Hede ved Falkenberg tog hans Veiviser feil af Veien, og med syv Faner Ryttere stod Kongen pludselig, uden at ane det, ligeoverfor de dobbelt saa mandstærke Svenskere. Baade Folk og Heste vare yderst udmattede af Veien, Intet var endnu bragt i Orden, og Sneen laa dybt paa Heden. Svenskerne styrtede frem med Voldsomhed, og der opstod en kort, men hidsig Strid (3die Marts**) 1612). Svenskerne følte sig allerede halvveis som Seir-

---

*) Fr. Barfod, Fortællinger af Fædrelandets Historie, 3die Udgave, 2det Bind S. 90.

**) Det maa erindres, at F. B. daterer efter Ny Stil endnu førend den indførtes hos os. Han mener her vistnok den 21de Februar Gl. St. P.-M.

herrer, og med Overmod raabte de: »Jyde, Jyde! har Du Præsten med, at Du kan skrifte!« Danskerne gjorde kun svag Modstand, ihvor ivrigt end Førerne opmandede dem, og den ene Hob begyndte at vige efter den anden. Den fireogtyveaarige Sten Rosensparre kastede sig midt i Ilden, for at faa sine Landsmænd til at holde Stand. En af hans Venner bad ham være forsigtig og mindede ham om, at hans Æt vilde uddø med ham. »Du har Ret«, svarede Hr. Sten; »det er en herlig Tanke! Et godt Navn gaaer for Alt; det fik jeg i Arv, og det skal jeg hævde.« Med disse Ord styrtede han sig midt imellem Svenskerne, men standsede kun et Øieblik deres Fremskridt og fandt snart en Død, der var ham værdig. Med ham faldt mange andre Herrer; thi det er ingen tom Tale, naar Christian Bording siger, at i Kalmarkrigen faldt Blomsten af den danske Adel, saa der blev kun Stubbe og visne Løv tilbage*). Danskerne kastede sig altsaa paa Flugt; selv Kongen kunde ikke holde dem tilbage, skjøndt han her som altid var den forreste i Kampen og den sidste til at vende Ryg; og Fjenden fulgte dem i Hælene. Ved Frægnared blev Christians Hest stikkende i et Uføre. De øvrige Danskere vare forud, og kun mellem Død og Fangenskab, saa syntes det, havde Dankongen Valg. Da kom den rige Christian Barnekov forbi, den sidste blandt de Flygtende. I sin Ungdom havde han seet sig vidt omkring i Verden, ja var trængt frem lige til Arabien og Abyssinien; men han var atter vendt hjem til Fædrelandet,

---

*) Hvor siger Christian Bording dette? — ikke i sine Ærevers ved Sten Rosensparres Begravelse, selvfølgelig heller ikke i sine lægevidenskabelige Skrifter, der efter Molleri Cimbria liter., J. Worm og Kraft-Nyrup udkom før Kalmarkrigen. Hvilke andre Skrifter har Chr. Bording efterladt? P.-M.

hvor han havde en herlig Borg i det prægtige Vidskøfle og foruden andre Rigdomme eiede det meste af den Gade i Kjøbenhavn, som endnu bærer hans Navn. Han saae Kongens Fare og overlod ham sin Hest. »Jeg giver Kongen min Hest, Fjenden mit Liv og Gud min Sjæl«, var hans stolte Ord. Christian undkom til Varberg med de sørgelige Levninger af sin Skare, men Barnekov blev nedhugget. En stor rødsprængt Steen ved Frægnared bærer endnu hans Navn; paa denne, siger den hallandske Bonde, satte han sig, da han ikke længer kunde følge Kongen tilfods; paa den udaandede han sin Hertesjæl, og Pletterne af hans trofaste Blod have aldrig kunnet udviskes af den. Hurtigere udviskedes hans Minde af det danske Folks Hukommelse, men det er nu saaledes opfrisket af Ingemann, at det vel fremtidigt skal vinde og vare.«

Saavidt Barfod; det Digt af Ingemann, her nævnes, er et af hans »Blandede Digte«, i 8de Bind af hans Samlede Romanzer, Sange og Eventyrdigte, S. 121. Det lyder saaledes:

Hr. Barnekov tumled sin danske Hest;
 Det flammed i Vestgothland.
 Han fulgte fjerde Kong Christian
 Med Seir fra Skaras Brand.

Sneeskyen fnugged i Vinterqvel.
 Med Hingsten Hr. Barnekov stred:
 Hans Hingst viste Vei til Skaane;
 Men Kongen mod Varberg red.

Og Kongen lo til Hr. Barnekov:
 »Straf ikke jer gode Hest!
 Til Vidskøfle Borg og jer Frue
 Veed Veien han allerbedst.»

»Jeg drømte vel selv om Vidskøfle Borg.«
 — Hr. Barnekov rødmed bag Hat —

•Men lysvaagne Veiviser-Øine
Behøver Dankongen inat.»

Sten Rosensparre forsked om Spor;
Frantz Rantzow heelt sneeblind lo.
Fem hundrede Mand dem fulgte,
Og de var alle fuldtro.

Men fire Uger var Sadlen spændt,
Og Mundskjægget stivned af Frost.
Hestene tygged paa Lyngstilk,
Og Bark var Mændenes Kost.

Blandt Kløfter snublede skoløs Hest;
Dog lystigt var Danskens Mod:
Dankongen fløited paa Veien,
Og Lykken tyktes fuldgod.

Iismarken fæg med Driver af Snee,
Fra Bjerg løb Vedslædens Spor.
Red de paa Skällinge Bymark,
I Fjendehærs Gab de foer.

Med Oberst Kruus staaer Hertug Johan
I Leir ved Skällinge By.
Nu glimte Landsbyens Praaser;
Paa Mark det blinker med Gny.

Brat Hingstene spidsed Øren og fnøs;
Hr. Barnekov peged mod Vang:
•Er det svenske Lunter hist blinke,
Blier Veien til Varberg trang.»

Og Svensken var det. Op Kongen slog:
•I Slagstorm, Dannemænd, frem!»
Det blev en ulige Fægtning:
Tre Danske kæmped mod Fem.

Bøsserne knalded og Landserne klang.
Frem lyned Kongen i Damp:
Halvtredie hundrede Danske
Blev Lig i den Fremfarts-Kamp.

Sten Rosensparre laa knuust blandt Spær,
Frantz Rantzow ved Hestens Sko;

Over Liig og splintrede Landser
Hos Kongen red Barnekov tro.

Brat styrted Kongens Ganger for Skud.

Hr. Barnekov var ei seen;

Dankongen gav han sin Skimmel,

Selv sprang han paa høie Steen.

•Kongen min Hest! og Fjenden mit Liv!

Og Gud min Sjæl! — var hans Ord.

Hr. Barnekov faldt paa Stenen —

Dankongen mod Varberg foer.

Tilbage foer Fjenden — Kong Christian frem,

Men Barnekovs Sjæl fra Jord.

Hans Blod paa Skällinge-Stenen

Besegled hans Troskabs-Ord.

Dette er altsaa nu Christian Barnekovs Eftermæle blandt hans danske Landsmænd; det vil vel ogsaa blive denne Fremstilling, hvortil de Fleste herefter ville holde sig. Men Danmarks Historie kan ikke nøies dermed; forinden den optager Fortællingens Hovedtræk, maa den forlange Regnskab for dens Herkomst og prøve dens Paalidelighed. Det er dette, der er Gjenstand for den efterfølgende Undersøgelse; den vil stræbe at sikkre Christian Barnekov den Plads, der tilkommer ham i Folkets Erindring, hvad der imidlertid vanskeligt lader sig gjøre uden i det mindste at berøre et Spørgsmaal af almindelig Betydning for den, der søger efter Sandheden i Fortidens Overlevering.

Christian Barnekovs Minde, siges der, udviskedes hurtigere af det danske Folks Hukommelse end Blodet af den Steen, hvor den hallandske Bonde lader ham finde Døden. Herimod maa dog bemærkes, at Christian Barnekovs Navn har altid havt en Plads i vor Historie, fordi han som et Medlem af den herskende Adel har havt en Plads i Danmarks Bestyrelse og er brugt i vig-

tige Sendelser til Udlandet. Men menes der, at hans Offerdød er hurtigt glemt af det danske Folk, saa er dette heller ikke ganske grundet: det danske Folk har ikke glemt, hvorledes det forholder sig med Christian Barnekovs Død; men det har ikke vidst det, førend det blev opmærksomt paa Hallændernes Fortælling derom. Saa paa-faldende dette end lyder, er det dog bevislig sandt; den første danske Forfatter, der veed om Christ. Barnekovs Offer, er H. O. Scheel, som i sit 1785 udgivne Værk, »Almindelig Udkast af Krigens Skueplads«, S. 106, Anm. 196, alene omtaler det efter svenske Skrifter; thi det er urigtigt, eller maaskee kun et ubehjælpeligt Udtryk, naar han siger, at det er anført i Danmarks og Norges frugtbare Herlighed, hvor rigtignok Kampen paa Skållinge Hede omtales, men ikke Barnekovs Død. Ogsaa Abraham Kall har i Begyndelsen af vort Aarhundrede havt Kundskab om Begivenheden*), men usikkert og tvivlsomt, og ligeledes efter et svensk Skrift, saavidt man kan see, maaskee dog i Forbindelse med Scheels Ord. Bestemtere træder Beretningen frem i Jahn's Kalmarkrigen**). Denne Forfatter anfører vel ikke sin Hjemmel; men man gjenkjender dog den svenske Kilde, der nedenfor skal nærmere omtales. Senere har G. L. Baden berørt Sagen***), og nu i forrige Aar har Fr. Barfod givet den ovenanførte Fortælling.

Altsaa først 173 Aar efter Christian Barnekovs Død er det danske Folk af sine historiske Forfattere gjort bekjendt med svenske Skribenters Ord om, at han frivilligt offrede sit Liv for sin Konge. Thi at de Danske tidligere aldrig

---

*) N. Danske Magazin, 2det B., S. 41, Anm. 7.

**) F. H. Jahn, Grundtræk til Christian den Fjerdes Krigshistorie, 1ste B., Kjøbenhavn 1820, S. 174.

***) I sin Danmarks Riges Historie, 3die Deel, Kbhvn. 1830, S. 581.

have vidst dette, seer man med afgjort Sikkerhed ved at gjennemløbe Rækken af de fra dansk Side offentliggjorte Beretninger*) lige fra faa Dage efter Kampen paa Skällinge Hede indtil der, hvor de Svenskes Fortælling gaaer over i den danske Historieskrivning.

Den ældste trykte Beretning er meddelt af Abr. Kall i Ny Danske Magazin, 2det B. S. 41. Den indeholdes i et Brev fra en Præst paa Varberg Slot til Sognepræsten ved Nikolai Kirke i Kjøbenhavn, som faaer et Slags Dagbog over Krigsbegivenhederne fra den 25de Januar indtil den 24de Februar 1612. Dette Brev er »læst og udskrevet« af Mag. Ægidius Lauritzen, Rektor og senere Ærke-
degn i Ribe, der samtidigt med Begivenhederne samlede Efterretninger om denne Krig. Den Varbergske Præst skriver nu saaledes:

— — »Men for det Tredie er det ynkeligt, at Varbjerg By er opbrændt den 4de Februar om Natten, der Folk vilde helst hvile, desligeste Kirken, medens Kongen var ved Skara udi Sverrig. To Hundrede Mand af vore skal være slagne, indebrændte og fangne bortførte at slæbes ihjel udi Kobberbjergene. For det Fjerde og Allerværste, der Fjenden brændte for Varbjergs Port**), efterat han var ganske stærket med de Krigsfolk, som vare hjemkaldte af Rydtzland, iblandt hvilke 2 Faner med Franzoser, Engelske og Skotter ere de braveste, da er Kongen efter saadan Brands Kundskab forreist iligen fra Birkeriis den 21de Februar ved 4 store Mile til Fjenden, som laa i sin Leier 2 Mile (sic) fra Varbjerg Slot, og der angrebet Fjenden, som var 8 Gange (!) hannem for stærk, udi Tusmørket,

*) Hvad der maaskee endnu henligger i Haandskrift har selvfølgelig ikke gjort det danske Folk bekendt med Begivenheden.

**) Maa være at forstaae om Slottets Port.

der Hestene vare trætte, skoløse og Folkene vansmægtede, saa at 9 Adelsmænd af Danske og Tydske tilhobe ere blevne foruden det gemene Folk, som vare mange, men endnu ikke overlagt udi Tallet. Af de danske Herremænd, som slagne ere, ere disse de fornemste: Franz Rantzau (Bredes og Gerts Broder), som ganske ynkelig var medfaret, Christen Barnekov, Sten Rosensparre og Ped. Stygge. Disse fornemme Mænd med andre flere bleve dræbte den 21de Februar om Fredag Aften, Klokken var ved 5 Slet, bleve afførte alle deres Klæder, laa saa under aaben Himmel udi Frost og Kuld den Nat over, Løverdagen, Søndagen og saa indtil Mandag Aften, som var den 24de Februar, paa hvilken Tid de bleve førte til Varbjerg Slot i Kongens Rustvogne kolde som Jern og stive som Staal og nøgne som de vare fødte af Moders Liv undtagen Blodet, som var rundet af Saarene.«

Man seer, at paa selve Varberg Slot, i Kamppladsens umiddelbare Nærhed, og hvor Kongen, der jo var reddet ved C. Barnekovs Offerdød, samme Aften var ankommen, kan man i de første Dage ikke have kjendt Sammenhængen; idetmindste vilde det været høist paafaldende, om Præsten da slet ikke havde omtalt den. Men endnu høiere taler dog den fuldkomne Taushed ved Barnekovs Grav, da Professor Hans Povelsøn Resen den 26de Marts 1612, en Maaned efter Kampen ved Skällinge, i Helsingørs Kirke jordfæstede Liget. Resen fortæller Ulykken*) saaledes: — »Men som de droge derfra til Varberg og vare komne i Halland, og ikke tænkte, at Enden var saa nær, laa Fjenderne dem der ved Passen med fuldt Folk, saa de ere komne i Skærmysse med dennem og han (Christ. B.) med

---

*) Ligprædiken over Christian Barnekov til Birkholm m. m., Kjøbenhavn 1613, Blad E. v. Side 5.

nogle andre er bleven forrasket af Mængden sammesteds og saaledes omkommen 21 Februarij, der han havde levet i 56 Aar og 1 Maaned, saa strax efter sit ottende climakteriske Aar, i denne Verden.« I hele den øvrige Ligprædiken er ikke et Ord, der tyder paa, at Resen har vidst Mere om Katastrofen end hvad her er sagt. Man kan jo trygt forudsætte, at Taleren har vidst om Ulykken hvad den Faldnes Enke og nærmeste Slægt vidste. De vidste altsaa heller ikke, at Mandens og Faderens Død var Andet og Mere end almindelig Krigsulykke; thi utænkeligt er det dog, at de ved hans Grav skulde have for-tiet det Berømmeligste i hans hele Liv, havde de kjendt det.

I Midten af det 17de Aarhundrede omtaler Arennt Berntsen*) Kampen paa »Kiølle Rye«, d. e. Skållinge Hede, en Miil (sic) østfor Varberg Fæstning, men uden at nævne nogen af de faldne Adelsmænd. Ligesaalidt finder man nogetsomhelst Tegn til, at den følgende Tids danske historiske Forfattere have kjendt Christian Barnekovs ædle Opoffrelse. N. Slange nævner ham flere Gange og omtaler hans og de andre Adelsmænds Død i Træfningen**), men uden noget Vink om, at her er Mere at mærke end hvad Krigen bringer. Og denne Taushed bliver betydningsfuldere, naar man erindrer, at det var Hans Gram selv, der gjennemsaa, rettede og udgav Slanges Værk, og som altsaa heller ikke har vidst mere end de Ældre om Barnekovs Død. Men hvad Gram ikke vidste om Danmarks Historie, vidste ingen af hans Samtidige. Det er derfor intet Under, at Holberg***), J. H. Schlegel,

---

*) Danmarckis og Norgis Fructbar Herlighed, Kjøbenhavn 1656, 1, 1, S. 81.

**) Christian den Fjerdes Historie, Kbhvn. 1749, 2, p. 307.

***) Dannemarks Riges Historie, 2den Udg., Kjøbenh. 1753, Tom. II.,

baade i de Oldenborgske Kongers Historie og i sin tyske Bearbejdelse af Slanges Christian den Fjerde*), endelig ogsaa Gebhardi ere ligesaa tause som Gram. Det kan vel saaledes ansees for bevist, at hverken Christian Barnekovs Slægt eller nogen dansk Forfatter, altsaa heller ikke det danske Folk, har indtil over Midten af det 18de Aarhundrede vidst, at han satte sit Liv til for sin Konges Frelse, eller at de overhovedet ikke have vidst Andet, end at han med flere danske Adelsmænd har mistet Livet paa Skällinge Hede den 21de Februar 1612.

Det er, som allerede bemærket, fra svensk Side, at denne Blomst er indflettet i den ældre danske Adels Hæderskrands. I November 1751 disputerede en ung Mand J. Grimbeck fra Varberg under Prof. Brings (Lagerbrings) Præsidium ved Lunds Universitet om sit Fødeland Halland. Han er, saavidt jeg hidtil har kunnet finde, den Første, der har draget den hallandske Almues Fortælling om Christian Barnekov frem for Lyset**). »Den der fra Varberg«, siger

---

p. 638 og 643. Underligt, at Holberg citerer Resens Ligprædiken som Hjemmel og dog henlægger Barnekovs Død til et ganske andet Tog end denne.

*) Gesch. Christian des Vierten von Niels Slangen, kürzer vorgetragen von Joh. Heinr. Schlegel, 1. Theil, Kopenhagen und Leipzig 1757, p. 186, Anm. 119; p. 533. J. H. Schlegel, Geschichte der Könige von Dänemark aus dem Oldenburgischen Stamme, 2. Th., Kopenh. 1777, p. 42. L. A. Gebhardi, Konger. Danmarks Historie (den danske Oversættelse), Kbhvn. 1797, IV, p. 99.

**) Johannes G. Grimbeck, Warburgo Gothoburgensis, dissertatio historica de Hallandia in genere, Londini Gothorum, 1751, p. 28. Grimbeck citerer flere Steder, dog ikke her, Tuneld. I Eric Tuneld's Geographi öfver konungariket Sverige, 2dra Bandet (Stockholm 1793), p. 501, findes en Notits om Træfningen paa Køllery Slette, hvorved han henviser til Grimbeck, og som Intet indeholder uden hvad denne har. Da jeg ikke kjender den ældste

han, »gaaer omtrent en Mil (sic) mod Øst, kommer til en aaben Slette, som Beboerne kalde Køllery. Stedet er berømt af den Træfning, der i Aaret 1611 fandt Sted mellem Svenske og Danske, i hvilken Kongen af Danmark Christian den Fjerde kom i yderste Fare; da Hesten styrtede gjennemboret af en Stav i et nærliggende Gjærde, vilde han ikke være undsluppen de forfølgende Svenske, havde ikke Lensmanden (præfectus) Barnekov overladt den flygtende Konge sin Hest. Rygtet om denne Gjer-ning er almindelig udbredt i hele denne Egn.«

Samtidigt med Grimbecks lille akademiske Afhand-ling udkom et langt udførligere Værk over Halland, Ri-chardsons Historiske Beskrivelse af Landet*). Her lyder Beretningen saaledes: »Efter Almuens Sagn deromkring**) skal Kong Christian IV Aar 1612 den 24de Februar have tabt et Slag imod de Svenske under Hertug Johans An-førsel, hvorom videre paa sit Sted***). Imidlertid siges herved at have været følgende Omstændighed, at Kong Christian med stor Vanskelighed undslap selv Tredie til Varberg Fæstning, idet Kongen med sin Hest kom ud i et Morads, som Almuen kalder lønligt Hængedynd tæt ved Veien i Frægnareds Mark. En af hans Krigsoverster ved

---

Udgave af Tuneld, veed jeg ikke, om en beslægtet Notits allerede stod i denne.

*) Jac. Richardson, Assessor ved Antiquitets Archivet, Hallandia antiqua et hodierna, Stockholm 1752—53, I., S. 73.

**) D. e. i Hvalinge Pastorat og Omegn; Hvalinge i Himle Herred, Nørre-Halland, er Hovedsognet, Byerne Stammared, Skållinge og Nöslinge Annexer dertil. »Køllery hed« beskrives af Richardson som en næsten rund Høislette, en Fjerdingsvei i Tværmaal, om-given af høie Klipper og vakkre Skove.

***) Richardson henviser her og paa flere Steder til den Hallands Hi-storie, der skulde have sluttet hans Værk som 3die Del, men ikke udkom.

Navn Barnekov sprang af sin Hest og overlod den til Kongen med disse Ord: Min Hest giver jeg Eders Maje-stæt og opoffrer Fjenden mit Liv. Saasart Kongen atter var tilhest, vandt Barnekov neppe et Pistolskud langt, førend de Svenske anfaldt ham; han skal da have fægtet imod saa meget han kunde, men trak sig endelig hen paa en ved Veien liggende Steen, hvor han blev slagen. De Pletter, her sees endnu den Dag idag, kalde Bønderne Christian Barnekovs Blod.«

Det er denne Beretning, der er gaaet over i H. O. Scheels Krigens Skueplads og overhovedet har indført Fortællingen i Danmarks Historie. Men langt senere er den kommen frem i en fuldstændigere og tillige ældre Form end i noget af de hidtil anførte Skrifter, nemlig i Bexell's Hallands Historie, der meddeler den ældste indtil da utrykte Optegnelse, hvilken findes i Hvalinge Præstearchiv^{*)}. Da jeg har været saa heldig fra Formanden for Hallands Fornminnes-Föreningen, Hr. Ritmester P. v. Møller til Skottorp, at erholde en ny Afskrift af dette Stykke, der er Hoveddokumentet i Sagen, lader jeg det her trykke i det oprindelige Sprog:

»Ur Pastors-arkivet i Hvalinge.

Anno 1611 d. 24 Febr. hafwer Konung Christian af Dannemark med någre troppar af sitt Rytteri hållit träffning på Kjölery, en stor hed i Skällinge Socken, med de Swenske under Cron-Printsen Gustavi Johans anförande, då de Danske blefvo slagne och på flykten drefne. Samma gång blef och af de Swenske hästen ihjälskuten för Danske konungen wid en gård kallad Egared, hvarest Danske Krigs-Öfversten, Barnekov benämd, straxt sprang af sin häst och levererade

^{*)} S. P. Bexell, Hallands Historia och Beskrifning, 1. Delen, Göteborg 1817-18, S. 520.

honom Konungen, sedan tog samma Herre uti sadlen och lopp med sin konung ungefärligen $\frac{1}{8}$ mil förbi gården Frägnered, men emedan som berättas på den tiden var mycket snö, ty förmåtte bemälte Herre ej längre följa, utan satte sig på en sten, och sade sig gärna vilja lemna Konungen sin häst och fienden sitt lif, på hvilken sten han ock blef ihjälslagen, såsom än på samma sten kan synas röda ränder eller strimmor, som förmenas vara utaf merbemälte Herras blod. Konungen af Dannemark kom allenast fjerde till Warbergs fästning.«

Hr. v. Møller antager, at denne Opskrift hidrører fra den senere Halvdel af det 17de Aarhundrede.

At Provst Bexell har benyttet denne Opskrift til sin egen Fremstilling i Bogens Text, er klart; han har tydelig nok ogsaa kjendt Sagnet i den Form, hvori Richardson anfører det, og Grimbecks Dissertation, som han tillægger Lagerbring selv, har han benyttet andensteds i sit Værk. Men da han tillige selv var kjendt i Egnen og har en enkelt Bemærkning, han hverken har taget fra Richardson eller Grimbeck, anseer jeg det for rettest ogsaa at meddele hans Fremstilling, da den dog maaskee indeholder en traditionel Bestanddel, trods sin unge Alder:

»Om det Feltslag imellem et svensk og et dansk Kavallerikorps, som forefaldt Aar 1611 paa Kjøleryhed, berettes at de Svenske seirede formedelst et Forstærkningskorps, som ankom til dem fra Attarps By. Kong Christian IV anførte selv de Danske. De Svenskes Seir skal have været saa afgjørende, at Kong Christian selv alene med et høist ubetydeligt Antal Ryttere undkom fra Valpladsen til Varbergs Fæstning. Under det ilsomme Tilbagesog styrtede Kongens Hest ned paa et sumpigt Sted

i Frægnareds Mark nærved Valpladsen*). De efterfølgende svenske Ryttere havde nu taget Kongen tilfange, om ei Oberst Barnekov øieblikkelig var sprungen af sin Hest og havde nødt Kongen til at redde sig paa den. Jeg overgiver, siger Barnekov, Kongen min Hest, Fjenden mit Liv, Gud min Sjæl. Kongen havde neppe faaet Tid til at stige tilhest, førend Barnekov bliver et blodigt Offer for sin Troskab. Svenskerne naae ham, han slaaes en Stund med den overlegne Styrke paa Veien i Frægnareds Mark, men skynder sig omsider til en Steen tæt ved Veien, springer op paa den og forsvarer sig endnu en Stund, men bliver tilsidst ihjelslagen paa Stenen. Bønderne vise endnu nogle røde Striber og et rødligt Mos paa Stenen med det Tillæg, at det er Christian Barnekovs Blod, der blev udgydt paa Stenen.«

Det synes at være fra Bexell's Text at Fortællingen er, middelbart eller umiddelbart, gaaet over i nyere danske og svenske Forfatteres Arbejder; saaledes findes den omtalt, foruden af Ingemann og Barfod, i Trap's Beskrivelse af Tølløse Gaard og Kirke, Beckers danske Herregaarde ved Tølløse og Løvenborg, Ljunggren's Skånska Herregårdar ved Vidskøfla, og i Historiskt-geografiskt och statistiskt Lexicon öfver Sverige, 4. B. (Stockholm 1863), Artiklen Kjølerydshed. Ingen af disse have havt Nyt at føie til de allerede anførte Beretninger, der alene have Betydning som Kilder til vor Kundskab om denne Sag.

II.

Dette er i Hovedsagen hvad jeg hidtil har fundet i danske og svenske Skrifter om Christian Barnekovs

*) «Det Sted, hvor Kongens Hest løb sig fast, kaldes endnu af Bønderne i Egnen »Kongsstallet».» Bexell's Anmærkning.

Død. Alt kan jeg vel ikke have faaet med, men dog saa meget, at jeg tør betragte dette Resultat som fast og sikkert: det danske Folk har ikke vidst, at Barnekov offrede sit Liv for at frelse sin Konge, førend svenske Historikere førte den hallandske Almues Sagn tilbogs. Det Spørgsmaal paatrænger sig altsaa nu: tør vi troe paa Sandheden af dette Sagn, eller skulle vi rive denne Ædelsteen ud af Danmarks Hovedsmykke, fordi den, ret beseet, er uægte? Svaret kan ikke hentes fra et løst Skjøn: der ere vel de, som ville finde Sagnet »øiensynlig historisk«, hvilket er den almindelige Talemaade, naar man ikke har Hjæmmel for sine Paastande; men imod deres Tro ville Tvivlerne gjøre de løse Rygters Upaalidelighed gjældende: hvem af dem har saa Ret? Erkjendelsen kan kun vindes ved en alvorlig Prøvelse af Sagnet, der atter kun er mulig paa Grundlag af Indsigt i saadanne Sagns almindelige Natur. Jeg kan ikke give en systematisk Udvikling heraf; men da det er mig magtpaaliggende at sætte Læserne istand til egen Prøvelse af min Slutning, mener jeg at burde i al Korthed gjøre Rede for den Anskuelse, der her, og andensteds, har ledet mig i Behandlingen af Sagn.

Mythe, Sagn, Historie forvexles let, fordi der er baade et indre Slægtskab imellem dem og en ydre Lighed i den fælleds fortællende Form; men dog er Forskjellen saa stor, at den bliver væsentlig. Mythen har sin Oprindelse og sit Liv alene i Menneskets Sjæl, den er i Form og i Indhold fuldstændig Digt, men et nødvendigt Digt, som Regnbuen er et Natursyn, intet Øie kan afvise, skjøndt den Seende veed, at han ikke skuer nogen Gjenstand. Mythens Begyndelse unddrager sig altid Erkjendelsen. Dens Embryon maa vel tænkes hensat af en Enkelt, thi kun den Enkelte har Initiativ; men den faaer

først Skikkelse i et Folks Bevidsthed. Det kan derfor siges, at hvad enten Mythen er udsprungen alene af Trangen til at henstille det indre Syn i beskuelig Skikkelse, eller den er en Tilbagedigtning til Forklaring af et uforstaaet Givet, en ætiologisk Mythe, saa er den ufrivillig Folkedigtning. Sagn derimod indeholder ligesaavel et Givet som et Digtet, fordi det er alene mundtlig Overlevering af hvad der fra først af var et Meddelt. Thi ved den blot mundtlige Overlevering formaaer Mennesket ikke at fastholde det Meddelte reent; selv den første Meddeler blander Sit ind i det han oplevede, endnu mere de næste, saa at Eget og Modtaget smelter sammen til uopløselig Enhed. Ethvert Sagn har en mythisk Bestanddel: jo længere det lever som Sagn, jo videre det udbreder sig, desto friere til- og omdigter Folket. Faaer Digt Overhaand over Meddelt, gaaer Sagn over til Mythe; saaledes har Danebrogsmeythen jo ubestrideligt sin Oprindelse fra en Beretning, men er under Paavirkning af Folkets Følelse og Indbildningskraft blevet en Mythe. Men Sagn nærmer sig Historie, jo fastere det oprindeligt Meddelte staaer imod den frie Digtning ved at holde paa et Ydre, der sætter Grændse for den digterske Virksomhed, og jo tidligere det optoges i et Monument.

Man støder ofte paa den Mening, at Mythe tilhører den fjerne Oldtid, men Sagnet en Tid, der ligger den historiske Tid nærmere; men dette forholder sig ikke saaledes. Begge ere uadskillelige fra Menneskenaturen og derfor uafbrudt virksomme i enhver Tid, ogsaa den nyeste; men selvfølgelig faaer Digtningen sjelden Lov til at arbejde uforstyrret i Skrifttiden, saa at den mythedannende Virksomhed da ikke kan komme til, for Skrift og Tryk, at henstille hele Skikkelser og Fortællinger, eller til helt

at overvælde det Meddelt i Sagnet. Og heller ikke Sagn kan leve uforstyrret i Skrifttiden; thi kun da kalde vi det Sagn, naar Overleveringen gaaer alene som mundtlig Fortælling gennem flere Slægter. Er første Meddeler selv Deltager i det, han fortæller, saa at han maa kaldes et Vidne, forvandler den mundtlige Overlevering til en følgende Slægt det oprindelige Vidnesbyrd til Sagn. Men dog forsvinder i Skrifttiden ingenlunde den digtende Virksomhed; den faaer kun ikke Lov til friere Bevægelse end at hefte sig ved Monumenterne, paa hvilke Historie hviler, saa at denne forvirres og forvanskes, ofte i den Grad, at Monumentet ganske overflattes af Digtets Slyngplanter med de deilige Blomster. Da er der trods Enthusiasternes Beruselse intet Andet at gjøre for den, der søger Historie, end at bane sig Vei til Monumentet med Hld og Jern, hvor meget af det skjønne Blændværk der end skal falde.

Thi Historie er den Kundskab om Fortiden, der hviler paa eller dog støtter sig til Monumentet, et Ydre, der staaer uafhængigt af Livsstrømningen i Menneskets Sjæl; men som en menneskelig Viden kan Historien dog aldrig unddrage sig denne Strømnings Indflydelse. Historie som Idee er reen objectiv Viden; men der er ingen virkelig Historie, kan ingen være, uden at den jo er blandet med en subjectiv Bestanddel, hentet ikke alene fra Forfatterens Eiendommelighed, men ogsaa fra Monumentet selv. Thi foran ethvert historisk Monument ligger en mundtlig Beretning, altsaa det Samme som gennem den mundtlige Overlevering bliver Sagn. Og for at give Erkjendelse maa Monumentet optages i Historikerens Tanke, det maa opløses og sammenstilles af denne; men aldrig arbejder Menneskets Sjæl med een Evne alene: de tale alle med og bringe hver Sit til Værket.

Er Historikerens Forstand mægtig nok til at holde de andre Evner i tjenende Underdanighed, saa er den dog ikke en absolut Magt, men betinget af det personligt Eiendommelige, som driver den i en bestemt Retning, der ligesaavel er subjectiv som den digtende Virksomhed af Phantasi og Følelse. Navnlig er den Tanke, hvis Eiendommelighed ikke er et genialt Blik paa det Rette, men dialektisk Styrke, der kun naaer Maalet gennem en strengt regelmæssig Slutningsrække, udsat for at misforstaae, ja at mishandle Monumenterne. Nogle af de værste historiske Vildfarelser hidrøre fra Dialektikerne; de skarpe Sluttere ligne Nutidens riflede Kanoner: de knuse Alt, hvor de ramme; men jo bedre Vaabnet er, jo længere det rækker og jo nøiere Kuglens Bane lystrer Kalkulen, desto vissere forfeiles Maalet, dersom der blot er en Linies Afvigelse i Sigtet. Enhver Historiker kjender saadanne Arbejder, hvor den skarpe Dialektik netop har ført Kritiken paa Vildspor. Denne Erfaring er vel skikket til at dæmpe det Hovmod, der ofte følger med dialektisk Overlegenhed.

Der ere Historikere, som ikke ville vide af Sagn i den Betydning, hvori Ordet her er taget. Man læse saaledes de to Slutningskapitler i 1ste Deel af G. Grote's Grækenlands Historie, hvor Forfatteren med beundringsværdig Lærdom og Skarpsindighed kritiserer de græske Myther, men dog neppe tilfredsstillen den Læser, der følger ham Skridt for Skridt. Thi han tilsteder Intet imellem Mythen, der i Indhold og Form er Digt, og Historien, hvor Fremstillingen hviler paa skriftligt Bevis: hvad der ikke er ham saaledes bevist, er ham opdigtet, Trojauerkrigen saavel som Zeus's Fødsel. Men ret beseet kommer han dog ikke videre end til det, der er ubestrideligt, at Indholdet af Epikernes Digte ikke lader sig godtgjøre som virkeligt; den

positive Side af Beviset har han forbigaaet, idet han ikke har vist, ikke har kunnet vise, at de intet Virkeligt indeholde. Der er heri en Miskjendelse af Bevisets Natur; thi at Mangel paa Bevis ikke tilsteder mig at erkjende det Fortaltes Rigtighed, er ikke det Samme som at Indholdet af det Fortalte er uvirkeligt, er opdigtet. Og dernæst overseer Grote, at der nødvendig maa være et Mellemvæsen imellem Mythe og Historie, der har noget af begges Natur: i en skriftløs eller lidet skrivende Tid, da Vidnesbyrd om virkelige Personer og Tildragelser alene forplantes mundtlig, bliver det ved Overleveringen rigtig nok efterhaanden umuligt at fastholde den oprindelige Meddelelse som et Vidnesbyrd, og ligesaa umuligt at udelukke den digtende Virksomhed; men Begivenheden selv bliver dog derfor ikke uvirkelig. Fortællingen om den bliver fra Vidnesbyrd til Sagn; men den, der vil kalde ogsaa Sagnet Mythe og behandle det som opdigtet, han maa benægte, at Begivenheder kunne bevares i mundtlig Overlevering førend de gaa over i et Monument, — han maa paatage sig at godtgjøre, at Alt hvad der havde virkelig tildraget sig foran Monumentet maatte fuldstændig udslettes af Menneskers Erindring, saa at der blev et tomt Rum, hvor alene Phantasien kunde ved en Tilbage-digtning henstille sine Skabninger. Saa vist det er, at Sagn ikke er Historie, dette Ord forstaaet, som her, om den Kundskab, der hviler paa Monumentet, — saa vist det er, at den Historieskriver, der betragter og behandler Sagn som Historie, forfeiler sin Opgave og vildleder sine Læsere, saa vist er det derfor ogsaa, at den heller ikke rammer det Rette, der gjør enhver Fortælling, hvis faktiske Rigtighed ikke kan bevises af Monumenter, til Digt.

Skal Historikeren prøve en saadan Fortælling, bliver

det Første, han har at gjøre, at komme til Vished om, at det er et Sagn, ikke et Digt. Dette bliver vanskeligere jo længere Fortællingens Indhold ligger tilbage i Tiden, og jo længere den Tid er, der ligger mellem det Fortalte og dets Optegnelse i et Monument. I mange Tilfælde er det umuligt at skille Sagn fra Mythe. Men mangt et Sagn er oprundet i en historisk Tid, omgivet af Monumenter, der tilstede en Prøvelse; da kan Fortællingen fastholdes som Sagn. Udgangspunktet for Kritiken bliver da den stærkere eller svagere Formodning om Indholdets Rigtighed. Dernæst har Kritikerens at rense Sagnet ved at sammenholde det med de omgivende Monumenter, der sætte ham istand til at paavise den mundtlige Overleverings Vildfarelser. Lader derimod Sagnet sig ikke bringe i Forbindelse med et Monument, er intet Andet at gjøre end enten at lade det henligge som ubrugeligt for Historie eller at optage det som det er; thi de idelig tilbagevendende Forsøg paa at udskille det Faktiske fra det Digtede i Overleveringen for at kunne benytte hint som historisk, bero paa en Miskjendelse af Historie og blive kun tomt Gjætteværk: det, der falder indenfor Naturlovenes Omraade, kan jo ligesaa vel være Digt som det haandgribelig Umulige. Umiddelbar Opløsning af Sagnet fører aldrig længere end til det Sandsynlige eller Usandsynlige. Men paa den anden Side gjælder det ogsaa, at et Sagnet fast og bestandigt, og lader det sig føre nær op til Begivenheden, da faaer det Noget af et Monuments Karakter, dersom dets Rigtighed ikke lader sig modbevise. Et Modbevis maa udgaae fra et Givet; det er umiddelbart, naar Sagnet paavises som uforeneligt med sikre Monumenter; da maa det mundtlig Overleverede ubetinget opgives som Digt. Men middelbart kan Sagnet ogsaa

modbevises af Monumenternes Taushed, dersom disses Fuldstændighed ikke tilsteder at troe paa Taushed om Sagnets Indhold, hvis dette var virkeligt. Afgjørende bliver dog i de fleste Tilfælde kun det umiddelbare Modbevis, det middelbare derimod et argumentum a silentio, kun under Forudsætninger, som ikke ofte kunne være tilstede, navnlig da den, at Tausheden ikke lader sig naturlig forklare af Andet end af Sagnets Grundløshed.

III.

Hvorledes har historisk Kritik nu at stille sig til Fortællingen om Christian Barnekovs Død? Først dette, at den maa erkjende Fortællingen for et Sagn blandt Folket i Halland. Det er vel ikke umuligt, at en eller flere Deltagere i Begivenheden kunne have bragt Efterretningen til den Præst i Hvalinge, der opskrev den og nedlagde Fortællingen i sit Archiv, forudsat at denne Opskrift virkelig er fra den sidste Halvdel af det 16de Aarhundrede; men saalænge vi ikke kunne komme videre end til Muligheden, kunne vi ikke bruge denne i et historisk Bevis: Muligheden alene gjør ikke Opskriften til et Vidnesbyrd. Vi tør ikke sige Mere, end at Beretningen kan antages at være i een Slægtfølge gennem mundtlig Overlevering kommen til den første Opskriver, der ved at fastholde hvad ham er sagt ikke har kunnet forvandle Sagn til Monument. Det er altsaa et Sagn, men et Sagn, der har holdt sig fast og stadigt i den Egn, hvor Begivenheden forefaldt, og som har levet i Folkemunde ikke alene indtil Midten af det 18de Aarhundrede, da det gik over i Literaturen, men lige indtil vore Dage, knyttet til Stenen, hvor Barnekov skal være falden, og Stedet, hvor Kongens Hest siges at være nedsunken. Grimbeck

har saaledes betegnet Sagnet rigtigt som »constans fuma«. Altsaa har Sagnet en Alder af c. 200 Aar og kommer derved nær op imod de oprindelige Vidnesbyrd.

Sagnets ældste Form have vi nu i Præstens Opskrift; men at Sagnet selv ikke har sin Kilde i denne, at der ved Siden af den er en levende Overlevering, vise Afvigelserne hos Grimbeck, Richardson og Bexell; især er Grimbecks Vidnesbyrd mærkeligt, da han havde sit Hjem i denne Egn af Halland. At Grimbeck lader Kongens Hest blive gjennemboret af en Gjærdestav, er maa-skee rigtigt: det kan være skeet, idet Kongen satte over Gjærdet; men Grimbeck har det i al Fald ikke af Præstens Opskrift, da denne lader Hesten blive skudt i Kampen. Richardson maa ogsaa have kjendt Sagnet i anden Form end Opskriften; thi hos ham bliver Kongens Hest siddende i Hængedynd, hvad der støttes af Bexell's Ord om, at Stedet endnu paavises af Bønderne i Eggen. Efter Sagnet hos Richardson og Bexell kæmpede Barnekov af al Kraft, efterat han var kommen tilfods; derom har Præstens Opskrift Intet; den synes snarere at modsige end at bekræfte det. Vi have saaledes Sagnet i tre eller fire selvstændige Former af forskjellig Alder, ikke i een oprindelig Opskrift, hvoraf de andre ere afledede. Dette viser Sagnets Almindelighed og styrker derved det, hvori alle Beretninger ere enige; men dette er netop Hovedsagen.

Men i alle Former er der Feil, flest i den ældste, Præstens Opskrift: Aarstallet, Dagen, den svenske Anførers Navn. Det er aldeles sikkert, at Kampen paa Skällinge Hede stod den 21de Februar 1612, ikke den 24de Februar 1611; og Sverrigs Kronprinds, eller rettere dets Konge, da Carl den Niende var død den 30te Ok-

tober 1611, hed ikke Gustav Johan, men Gustav Adolf. Denne Feil hidrører vist fra en Sammenblanding af Navne; thi det var Gustav Adolfs Fætter Hertug Johan af Østergötland, der anførte den svenske Styrke. Forudsætter man, at det er Sagnet selv, ikke den ene eller den anden Opskrift, der virkelig har disse Feil, saa ere de netop af den Art, der næsten uundgaaeligt klæber ved ethvert Sagn. Intet kommer hurtigere i Vildrede for det menige Folk end Navne og Tidsbestemmelser; Historien viser de mest paafaldende Exempler paa Feiltagelser i Aar og Dag: skulde man troe det muligt, at de samtidige Svenske og Lybekkere kunde feile i Aarstallet for det stokholmske Blodbad? og dog har saavel Gustav Vasa med det svenske Rigsraad i deres Klageskrift af 29de December 1523, som Reimar Koch i sin lybske Krønike sat dette Blodbad til Aar 1521! Men det er ikke engang saa aldeles sikkert, at det hallandske Sagn stadigt har fastholdt de nævnte Feil. Arennt Berntsen, der synes at have sin lille Notits om Kampen paa »Kjolle Rye« fra Halland, samt Præstens Opskrift, Grimbeck og Bexell have rigtignok alle 1611; men Richardson har det rette Aar 1612. Det er muligt, at Antikvaren har rettet Feilen af egen bedre Kundskab, medens de Andre have naivt meddelt hvad Hallænderne have sagt; men naar man seer, at Richardsons historiske Lærdom dog ikke gaaer videre end til at fastholde med Præstens Opskrift den urigtige Dag, den 24de Februar, saa kan det dog ogsaa tænkes, at han har nedskrevet hvad han har hørt, ikke hvad han har undersøgt. Feilen i Dagen forklares naturligt som en Forvexling af den Dag, da Kampen stod, med den Dag, da de Faldnes Lig indbragtes til Varberg. Dette skete, som den Varbergske Præst hos Ægidius Lauritzen fortæller os, Man-

dag den 24de Februar. Naar Almuesfolk en Del Aar efter Begivenheden fortalte hinanden om Christian Barnekovs Blod paa Stenen, var det ganske rimeligt, at de uvisse om Dagen spurgte sig for i Varberg, hvor man saa har taget den Dag, de Døde indbragtes fra den nære Valplads, for den Dag, da de mistede Livet. Hvad endelig det urigtige Navn paa den svenske Anfører angaaer, da er der i det mindste hos danske Historikere nogen Uvished om det Rette; Slange og Gram lade Gustav Adolf selv føre an, Jahn nævner alene Hertug Johan. Det Sidste er det rigtige; men at Folket i Halland kunde tro, at den unge svenske Kronprinds, da endnu ikke proklameret som Konge, har været tilstede tillige med Hertug Johan, kan aldeles ikke forundre.

Langt mere end disse saa naturlige og let forklarlige Feiltagelser har det at betyde, at Alt hvad vi af sikre Monumenter vide om den 21de Februar 1612, og Alt hvad vi uden tomt Gjættereri tør formode om den, stemmer vel med Sagnets Hovedtræk; thi kun til disse holde vi os her: at der intet Til- eller Omdigtet skulde have været i den mundtlige Fortælling dengang den opskreves, er umuligt. Men vi vide jo, at Kong Christian den Fjerde ved det uventede Sammenstød med Fjenden virkelig kom i yderste Fare; vi vide, at Christian Barnekov i denne Kamp tilsatte Livet; vi finde det aldeles troligt, at Kongens Hest styrtede og at han kun ved at faae en af Medkæmpernes kunde undkomme; og den Gjerning, Sagnet tillægger Barnekov, omgiver vel hans Navn med udødelig Glands, men gaaer ikke over Maalet af det Naturlige: i Slaget ved Lutter am Barenberg gjorde Wenzel Rothkirch det Samme og frelste derved ligeledes Kong Christian den Fjerde; han faldt i Fangenskab, medens Barnekov

mistede sit Liv! Dette viser da ogsaa, at Kong Christian altfor vel kjendte sin egen Persons Vigtighed for den Sag, han førte, til at han skulde have gjort Vanskeligheder ved at modtage sine tro Mænds Opoffrelse: som en Konge og en Krigsmand betænkte han sig ikke et Øieblik paa at sende dem i Livsfare, naar Stillingen krævede det. Ogsaa det maa fremhæves, at ingensinde er nogen Anden nævnet som Kongens Redningsmand, end Christian Barnekov. At Folket i Halland, navnlig i Egnen af Varberg og Skällinge, kunde have en oprindelig og selvstændig Kundskab om hans Daad og Skjæbne, som de andre Danske ikke havde, er ganske troligt; thi det er ikke for dristigt at forudsætte, at Kongen har havt Mænd fra Egnen hos sig i Kampen. Paa sit Tog fra Varberg den 25de Januar, beregnet paa at overraske Guldborg og Elfsborg, kan han godt tænkes at have medtaget Endel af Besætningen paa Varberg Slot, hvor der maatte være Mænd fra Varbergs Len; og Kongen har maaskee ogsaa havt Bønder med som Veivisere; men i den mørke Vinteraften, da hver Mand havde nok at gjøre paa sin egen Plads, er det ganske forstaaeligt, at de andre danske Krigere ikke bemærkede hvad der foregik i et farefuldt Øieblik nærmest om Kongens Person, der maa tænkes ilende fremad, ikke tilbage: det var jo de forfølgende Svenske, der fældede Barnekov. Endelig — vilde jeg benytte det saa meget yndede Ord om Sagn: »her er aabenbart et historisk Træk«, kunde jeg henvise til det, der saa paafaldende individualiserer Sagnet i den ældste Opskrift, at det lader Barnekov tage i Sadelen og løbe ved Hestens Side, indtil Kræfterne svigtede ham. Men lad Enhver tænke derom hvad han vil.

Det ligger heri, at et umiddelbart Modbevis imod Rig-

tigheden af Sagnets væsentlige Indhold ikke lader sig føre, — i det mindste ikke saaledes som Sagen nu foreligger. Monumenterne modsige ingenlunde Sagnet i Hovedsagen; der maatte fremdrages nye Monumenter af andet Indhold end de, der foreligge os, hvis et direkte Modbevis skulde kunne opstilles. Skeer dette, og viser det sig da efter fornyet Prøvelse, at Sagnet er uforeneligt med utvivlsomt afgjørende Monumenter, maa det selvfølgelig vige. Men der er ingen Grund til at vente, at slige nye Oplysninger ville komme for Dagen; i alt Fald er der indtil dette skeer kun Et, der kan ved første Øiekast vække Tvivl om Sagnets Troværdighed: den paafaldende Taushed fra dansk Side. Men et Taushedsbevis vil Intet kunne udrette i dette Tilfælde, dels fordi Tausheden fra dansk Side ikke kan kaldes fuldstændig, da der jo er al Grund til at antage, at det Vidnesbyrd, der er Sagnets Rod, har levet blandt Endel af det danske Folk, Folket i Halland, lige fra den 21de Februar 1612 indtil dette Folk blev svensk, saa at Sagnet i sin Oprindelse dog er dansk; dels fordi den Taushed fra dansk Side, der alene kommer i Betragtning, naturligen lader sig forklare paa anden Maade end af Sagnets Urigtighed. Den Eneste, om hvem vi med Vished kunne vide, at han maatte kjende Barnekovs Daad, hvis den er udført som Sagnet fortæller, er Kong Christian selv; men han har i de første Dage efter Kampen maaskee ikke vidst hvad der blev af Redningsmanden, da de skiltes paa Frægnareds Mark. Man tænke sig Kongen kommende Fredag Aften sildigt den 21de Februar til Varbergs Port; han har vist været noget ordknap og ikke havt synderlig Lyst til at fortælle om Alt hvad der var forefaldet i en Kamp, saa hæderlig for hans og hans Mænds Mod, men saa lidet lystelig i sit Udfald; han kunde endnu

ikke vide, hvem der var frelst og hvem der var omkommen; og nu trænger en Masse af Forretninger ind paa ham, der kræve al Tid og alle Tanker. Det gjaldt om at oprette Tabet, at sikre sin Erobring Ny-Lödese, som han vel kunde vide maatte blive angreben og som ogsaa snart gik tabt; det gjaldt om at forberede det nye Tog, Aarets egentlige Felttog, at sætte Flaaden i Søen, foruden Alt hvad der ellers var at varetage; og nu kommer dertil Dronning Anna Katharines Sygdom, der endte med Døden den 29de Marts 1612. Kongen har ogsaa kun ganske kort været paa Varberg Slot: allerede den 27de Februar var han i Kjøbenhavn fuldt beskjæftiget med Flaadens Udrustning*). Overalt udfoldede Kong Christian i Aaret 1612 saa stor en Virksomhed i Rigets vigtigste Sager, at der er ingen Grund til at undre sig, om det, der skete paa Skällinge Hede, har i lang Tid været trængt hen i Baggrunden af hans Tanker. Men dernæst kan han jo gjerne have givet Christian Barnekov det Lovord, der tilkom ham, uden at vi nu vide det. Kun det kan forudsættes, at han ikke har fortalt hans Daad strax paa Varberg Slot, da saa Varberg-Præsten vel neppe vilde have forbigaaet den i sit Brev til Præsten i Kjøbenhavn; og Kongen kan heller ikke antages at have omtalt Sagen saa afgjort eller paa en saadan Maade, at den blev almindelig bekjendt i den første Maanedstid; thi da blev Ligtalens Taushed ubegribelig. Men videre ere vi ikke berettigede til at gaa; vi tør ikke sige, at var Christian Barnekov død paa den Maade, Sagnet vil, da havde Kong Christian den Fjerde uskjønsom fortiet sin ædle Redningsmands berømmelige Daad; thi vi kjende ikke Kongens Ord eller

---

*) Regesta Danica II, Nr. 5392.

private Omgivelser saa nøie, at vi skulde kunne vide hvad han har sagt eller ikke sagt; ligesaa lidt som vi kjende de Omstændigheder, der have foraarsaget, at en Fortælling om Chr. Barnekovs Dødsmaade kunde holde sig i en enkelt afsidesliggende Del af Landet uden strax at blive Gjenstand for almindelig Omtale.

Altsaa: Tausheden fra dansk Side modbeviser ikke Sagnets væsentlige Indhold; alle andre Omstændigheder tale for dettes Rigtighed; det staaer i god Overensstemmelse med den historiske Kundskab, der støtter sig til Monumenter; Sagnets Vildfarelser ere let forklarlige og ere ikke andre end saadanne, som have deres Rod i al mundtlig Overleverings Natur; de forskjellige Opskrifters Uoverensstemmelser angribe slet ikke Sagnets Troværdighed, men vise netop dets almindelige Udbredelse i den Egn, hvor det har holdt sig i Folkemunde, støttet til et Par ydre Gjenstande; dets Alder fører det saa høit op imod Begivenheden, at Formodningen maa være for dets Rigtighed, der, som vi have seet, ikke lader sig gjendrive. Her ere altsaa alle Betingelser tilstede for at Historien skal kunne anerkjende den mundtlige Overlevering som tro Bærer af en virkelig Begivenheds Hovedtræk. Vi lade derfor ikke Christian Barnekovs Offerdød udrive af vort Fædrelands Historie.

Slægten Barnekov*) er af vendisk Herkomst, men

---

*) Kaldes ogsaa Bernekov. Navnet hidrører fra Barnekow eller Barnekowe i det Meklenborgske eller Vendisk Barnekov i Fyrstendømmet Rygen. Resen udleder det fra Vaabenet, der viser en mod Venstre opspringende kronet halv Væder i Skjoldet og en af en Krone opspringende Væder paa Hjelman; han siger, at Baran paa Vendisk betyder en Væder. Om dette er rigtigt veed

har som saamangen anden Adelslæggt slaaet Rødder ogsaa nordfor Østersøen. Hans Barnekov til Birkholm, det nuværende Løvenborg i Sjælland, Medlem af Danmarks Riges Raad i Midten af det sextende Aarhundrede, var gift med Mette Oxe, Søster til den navnkundige Righovmester Peder Oxe. En Søn af dette Ægteskab er vor Christian Barnekov, der har sit Fornavn efter Kong Christian den Tredie. Han fødtes paa Birkholm den 24de Januar 1556, er altsaa en indfødt dansk Mand, ikke, som G. L. Baden kalder ham, en pommersk Adelsmand. Sin Fader mistede han allerede i sit 4de Aar; men Moderen sørgede omhyggeligt for hans Opdragelse. I sit 18de Aar begyndte han de Reiser og Studier i Udlandet, der, med en kort Afbrydelse i Aaret 1582 ved Moderens Død, holdt ham fjernet fra Danmark i 16 Aar. Han gennemreiste og opholdt sig kortere eller længere i Tydskland, Frankrig, England og Nederlandene, Schweitz og Italien, Grækenland, Constantinopel, Syrien og det hellige Land »som en ret Jorsalafarer«, samt Ægypten og »endda noget ydermere frem«, siger Resen i Ligtalen, »imod Præstegiannis*) og de Abyssiniers Land. Men som han ikke kunde vove det videre baade for Luftens Skyld og anden megen Uleilighed, ja for Rosmere, Krokodiller og andre slige onde Dyr«, vendte han over Creta tilbage til Venedig og studerede et Par Aar i Padua, hvor han vandt Anseelse ved Flid og Lærdom. Thi Barnekov var en ret Student; især erhvervede han sig ualmindelige Sprogkundskaber, saa at han besad Færdighed i Latin,

---

jeg ikke; men det viser, at Resen har hørt et a, ikke et e i første Stavelse af Navnet.

*) D. e. Præst Johans.

Fransk og Engelsk, Tydsk og Hollandsk, Italiensk og Spansk; men ogsaa Oldtidens Forfattere læste han og gjorde Uddrag af dem, navnlig Plato, Xenophon og Plutarch. Først i sit 35te Aar kom han tilbage til Danmark, men med et ved Studier og Anstrengelser svækket Helbred. Han havde da anvendt over 20,000 Rd. *) paa sine Reiser, dem han selv har beskrevet; men Bogen blev desværre ikke offentliggjort.

Efter sin Hjemkomst traadte han nu ind i Kredsen af den da herskende høie Adel og erholdt betydelige Forleninger, først Lundegaard med St. Peders Kloster i Lund, hvortil senere fœiedes Malmøhus, endelig 1602 Landskrone; men han blev ogsaa flere Gange udsendt i Rigets og Kongens Ærinder til fremmede Regeringer, hvortil hans Sprogfærdighed, hans Verdenskundskab og milde Høflighed saavel som hans Rigdom gjorde ham særdeles skikket. I Aaret 1594 sendtes han med Steen Bilde til Skotland som Kong Christians Repræsentant ved hans ældste Søstersøns, Henrik Frederiks Daab. Den lærde skotske Konge fandt stort Behag i Barnekov «for hans Lærdom, Sprog og Forfarenhed» og skal siden den Tid have vexlet Breve med ham; Barnekov stod overhovedet i Brevvexling med flere af Samtidens Lærde**). Med Rigens Kantsler Arild Hvitfeld var han 1597 hos Dronning Elisabeth af England og den nederlandske Republik,

---

*) D. e. 20,000 Speciesdalere = 40,000 Rd. Rm. Man kan desuden antage Sølvets Værdi omtrent for den tredobbelte af den nu gjældende.

**) N. Slange, Christian den Fjerdes Historie, S. 76. Resen anf. St. Bl. Diiii. G. Ljunggren, Skånska Herregårdar, B. 4, Art. Widtsköfle, hvor Optegnelser af en af Chr. Barnekovs Efterkommere paaberaabes. Slægten Barnekov eiede denne Gaard indtil Aaret 1826.

dels for at bringe Kong Frederik den Andens Høsebaandsorden tilbage til Dronningen*), dels for at sikkre den danske Skibsfart under Englands og Hollands Krig med Spanien og for at tilbyde Danmarks Mægling, som dog ikke blev modtagen. Aar 1600 maatte han ligeledes med Arild Hvitfeld reise til Emden, til et Møde med engelske Sendebud ogsaa om Skibsfarten; og 1603 sendtes han til Kongen af Polen og Kurfyrsten af Brandenburg**). Endelig fulgte han 1606 med Kongen paa dennes store Besøg hos Kong Jakob den Første og sin Søster Dronning Anna i England***). Man seer, at han ikke har havt mange rolige Dage i sit Liv.

Resen, som kjendte Barnekov personlig, skildrer ham ikke alene som en stadig studerende, men tillige som en meer end almindelig gudfrygtig Mand. I den Tids Ligprædikener findes jo altid mange smukke Ord om den sl. Mands eller Kvindes christelige Liv og gudelige Udgang af Verden; men Resen fortæller om Christian Barnekovs religiøse Betragtninger hvad der gaaer ud over det Almindelige hos den Tids Store-†). Ogsaa beredte Barnekov sig som en sand Christen til sin mulige Død, da han brød op til sit første og sidste Krigstog.

*) Saaledes Slange, S. 125; men af Brock's nylig udkomne Den oldenborgske Kongeslægt, S. 7, seer jeg, at Kong Frederiks Høsebaandsorden, navnlig den pragtfulde Halskjæde, endnu findes paa Rosenborg. Feiler da Slange? eller har maaskee Kong Jakob, da han 1603 ved Greven af Rutland sendte sin Svoger Kong Christian den Fjerde Høsebaandsordenen, givet ham netop den Kjæde, hans Fader havde baaret? Blandt Kong Christians Sager paa Rosenborg findes nu kun Ordenskappen og Knæbaandet, men ikke Kjæden Brock anf. St. 31).

***) N. Slange, S. 160; Resen anf. St. Bl. D. v.

***) Sammest. Bl. D. 6 verso.

†) Resens Ligpr. Bl. E. iij.

Det er allerede af denne korte Udsigt over Mandens Liv indlysende, at Bøger, Studier, Statssager laa ham nærmere end Krigsvæsenet. Resen siger ogsaa udtrykkelig, at han »ikke havde sig paa Krigsbrug saa synderlig beflittet for sine andre foretagne Ærinders og Bestillingers Skyld«. Barnekov var en Aandens mere end en Sværdets Mand. Men som en Adelsmand og en Lensmand var han efter Tidens Tænkemaade dog ogsaa en Kriger. En Lensmand, der viste sig uduelig i Forsvar af sit Len i Krigstid, blev strengt behandlet; saaledes blev Lensmanden i Trondhjem Steen Bilde for den Udygtighed, han havde vist i Kalmarkrigen, navnlig for sit svage og frygtsomme Forhold ved de hvervede svenske Skotters Anfald paa hans Len 1612, i Aaret 1613 dømt til at miste Lenet og til i tre Aar at tjene udenlands i Krig, »hvor Krig var«, — en Dom, han sad overhørig, hvorfor han blev indsat i et langvarigt Fængsel paa Dragsholm*). Christian Barnekov var som Lensmand paa Landskrone forpligtet til at tjene med 4 Glavind**), da han blev opbudt til Toget fra Varberg i Januar 1612. Det gjaldt her ikke om at forsvare det ham betroede Len imod Fjendens Angreb, saa han vel nok kunde have undgaaet den personlige Tjeneste; men der var for adeligt et Hjerte i ham og for meget af det Høisind, der skal være Studeringers rette Frugt, til at han vilde blive hjemme, naar Fædrelandet kaldte ham. Han gik altsaa selv med paa Kong Christians Vintertog.

Den 25de Januar 1612 drog Kongen fra Varberg med 4000 Mand, Ryttere og Fodfolk, mod Guldborg eller Gullberg, senere afløst af Göta Lejon ved Göteborg, for at

*) Slange, anf. St. S. 352.

**) J. H. Schlegel, Sammlung zur dänischen Geschichte, Münzkenntnisz u. s. v., Kopenhagen 1771, I, p. 52.

overrumple denne da vigtige Fæstning; men skjøndt han den 26de Januar om Morgenen tidligt fik sine Petarder anbragte, sprængtes dog ikke Porten, saa at Stormen mislykkedes med betydeligt Mennesketab. Ved Elfsborg var Kongen ikke heldigere; hans Forsøg paa at ødelægge de derværende Krigsskibe blev frugtesløst. Derimod toges Byen Ny-Lödese, som forsynedes med en Besætning, hvorefter Kongen hjemsøgte Vestergötland med Ild og Sværd, som da overalt denne Kalmarkrig førtes med et Barbari, baade af Danske og Svenske, der kun finder sin Forklaring i Tidens Raahed, skærpet ved et lidenskabeligt Nationalhad. Christian den Fjerdes og Gustav Adolfs Krigsførelse gav Tillys og Wallensteins Intet efter. Medens den unge svenske Konge ødelagde Skaane og brændte de to Smaakjøbstæder Væ og Aahus, men blev alvorlig tugtet af Gert Rantzau den 11te Februar og selv netop kun frelste sit Liv ud af den yderste Fare, brændte Christian den Fjerde Skara og hærjede Landet vidt omkring, men havde 10 Dage efter sin Modstanders Nederlag næsten den selv samme Skjæbne som han. Hertug Johan af Østergötland trængte bag ham ind i Halland, brændte den 4de Februar Byen Varberg og leirede sig en Milsvei eller to derfra i den bjergrige Grændseegn. Dette nødte Kong Christian, der yderligere havde svækket sin Styrke ved at kaste Forstærkning ind i den norske Grændsefæstning Bahus, til at forlade Vestergötland og gaae tilbage til Varberg Slot. Havde Kongen nu fra Boraas fulgt den almindelige Landevei, var han sandsynligvis ikke stødt paa Fjenden; men han valgte den korteste Vei, der gjennem vanskelige Egne førte lige paa Slottet. Saaledes stod han Fredag Aften den 21de Februar ligeoverfor Fjenden, som med en overlegen Magt spærrede ham Veien. Vige til Siden har han maaskee

ikke engang kunnet, og at drage tilbage nu i Vinternatten, efter at Folk og Heste vare udmattede af en Marsch paa 4 store Mile i Sneen og ad slette Veie, kunde rimeligvis føre til fuldstændig Undergang; han fulgte da sit Heltemods Tilskyndelse, at bane sig Vei med Sværdet. I denne Kamp er det at Christian Barnekov indvikledes. Situationen synes at kræve, at han med Kongen allerede var kommen halvt eller helt igjennem eller udenom Fjendens Stilling, da Kongens Hest styrtede og gav den trofaste Ledsager Valget imellem at ofre sit eget Liv eller at see sin Konge dræbt eller fangen. Om hans Død har jeg Intet at føie til hvad der er sagt i det Foregaaende.

Christian Barnekov besad Meget, der maatte gjøre ham Livet kjært. Han var en rig Mand, der blandt Andet eiede de tre skjøne Godser Birkholm og Tølløse i Sjælland samt Vidskøvlø i Skaane. Han levede i et saavidt vi vide lykkeligt Ægteskab med Margrete Brahe, en Datter af D. R. Raad Henrik Brahe og Fru Lene Thott. Hende havde han ægtet 1598; hun havde født ham syv Børn, af hvilke to Sønner og to eller tre Døttre overlevede Faderen. Den Ældste, Hans Barnekov, havde nys fyldt sit tolvte Aar. Den ældste Datter, Lene Barnekov, født 1604*), eiede siden Faderens Gaard Tølløse og blev gift med Tønne Friis til Hesselager i Fyen. Faderens Lig »nedsattes«, som allerede fortalt, den 26de Marts 1612 i Helsingørs Kirke, men førtes siden til Tølløse, hvor Datteren op til Kirkens søndre Side 1647 byggede et Begravelseskapel for sig og sin Slægt. Kapellet bestaaer af et øvre Rum, aabent ind imod Kirken, og et nedre, Grav-

---

*) Resen angiver hendes Fødselsdag til den 16de Juni 1604. Stam-tavlen hos Ryge, Peder Oxes Levnet, har urigtig 1593.

kjældereren, der tidligere havde Nedgang fra Kirken, men nu fra Kirkegaarden. I det øvre Rum sees nu et prægtigt Monument over Etatsraad Frederik Gersdorf, en Svigersøn af den rige Christen Skeel, der eiede Tølløse efter Fru Lene Friis. I Kjældereren stode indtil 1851 foruden Christian Barnekovs og Datterens Kister fem andre, der tilhørte senere Eieres Slægter. 1851 blev Kapellet indrettet til Begravelsesplads for Familien Zeuthen; de ældre Slægters Kister bleve da nedgravede i Jorden under Kapellet. Det vides ikke, om der da var nogen Indskriftsplade paa Christian Barnekovs Kiste; men over det Sted, hvor den nedgravedes, lod afdøde Baronesse Zeuthen indsætte i Kapellets Mur en Marmorplade, hvorpaa man læser:

Herunder hviler Støvet
af
Christian Barnekov.
Han faldt i Halland Aar 1612
ved at frelse sin Konges
Christian 4 Liv.
Og hans Datter
Lene Barnekov
gift med
Tønne Friis.

Paa Christian Barnekovs Kiste laa hans Sværd; rustet som det nu er sees det befæstet vandret til Muren ovenover Mindepladen.

Men dette er ikke det eneste Mindesmærke over Manden. Paa Barnekovstenen i Nærheden af Fræg-nared har Hallands Fornminnes-Föreningen*) efter

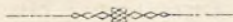
---

*) See Föreningens Årsskrift 1868, p. 14—16.

en Beslutning ved dets Aarsmøde 1866 ladet anbringe følgende Indskrift:

Danske Krigs-Øfversten
Christian Barnekow
offrade här sitt lif
för sin Konungs räddning
den 24 Februar 1612.

Indskriften var forelagt for og godkjendt af det Kgl. svenske Witterhets-, Historie- og Antiquitets-Akademi. Saaledes er den faldne Hædersmands Daad optagen i Sverrigs Historie og hans Minde sikkret i den Egn, hvis Almue saa trofast har bevaret det. Det danske Folk paa-skjønner det ædle Brodersind, hvormed nordiske Frænder have hædret en Landsmand, der fandt Døden i Kamp mod deres Fædreland.

Skolefterretninger

for 1869—70

af

C. Paludan-Müller,

Rektor.

I. Lærerne og Skolen i Almindelighed.

Med Lærerpersonalet er i dette Skoleaar ingen Forandring foregaaet. Overlærer Krarup har erholdt Tjenstledighed i Mai og Juni Maaneder 1870 til en Reise for sit Helbreds Skyld. Hans Undervisningsfag, Latin i VII Klasse, Latin og Græsk i IV Klasse, ere i hans Fraværelse med Kirke- og Undervisningsministeriets Samtykke fordelt imellem Overlærer Nielsen og Cand. philos. A. Glahn saaledes, at Hr. Nielsen læser Krarups Timer i VII Klasse, Glahn foruden Latin og Græsk i IV tillige Latin i III Klasse istedetfor Overlærer Nielsen.

Den af Ministeriet under 11te August 1869 bestemte Fag- og Timefordeling er følgende:

Rektor: Dansk i V a, VI og VII; Historie i III, IV, V, VI og VII Klasse; ialt 18 Timer.

Overlærer Nielsen: Latin i III, Græsk i V og VI, Hebraisk i VII Klasse; ialt 24 Timer.

Overlærer Krarup: Latin i VII og IV, Græsk i IV Klasse; ialt 25 Timer.

Overlærer Lütken: Mathematik i IV, Naturlære i VII, Naturhistorie i I—VI, Tegning i I—III og med Realisternerne af IV og V Klasse; 34 Timer.

Adjunkt Wesenberg: Regning i I og II, Arithmetik i III, Mathematik i V—VII Klasse; 32 Timer.

Adjunkt Wittrup: Dansk i III og IV, Tydsk i III—VI, Repetition af Verdenshistorien med Realdisciplene i V Klasse, Skrivning i I—IV og med Realisterne i III—V Klasse; 30 Timer.

Adjunkt Neergaard: Latin i V og VI, Græsk i VII Klasse; 24 Timer.

Adjunkt Claussen: Religion i alle Klasser, Historie i I og II Klasse; 24 Timer.

Adjunkt Købke: Dansk i I, II og med Realisterne af V Klasse, Tydsk i I og II, Geografi i IV—VI Klasse; 29 Timer.

Adjunkt Sveinsson: Fransk i II—VII, Engelsk i VII, Geografi i I—III Klasse; 25 Timer.

Organist Matthisson-Hansen: Sang 5 Timer om Ugen og Ledelsen af Lovsangen Mandag og Lørdag.

Vagtmester Jepsen: Gymnastik eller Svømning, desuden Riffelskydning; 12 Timer.

Den følgende Oversigtstavle viser Timernes Fordeling til Fag og Klasser. De 411 Discipeltimer besørges med 280 Lærertimer ved Combination af Klasser og Afdelinger. De smaa Tal betegne de Timer, hvori Afdelinger af samme Klasse have fælles Undervisning.

	I.	II.	III.		IV.		V.		VI.	VII.		Fagtimer efter Frdrag af combinerede Timer.
			St.	Real.	St.	Real.	St.	Real.		a.	b.	
Dansk....	6	5	3	3	2	2	2	2	2	2	2	24
Latin.....	»	»	10	»	9	»	9	»	10	9	7+2	49
Græsk ..	»	»	»	»	5	»	5	»	5	5	5	20
Fydsk ...	4	4	2	2+1	2	2+2	3	3+2	2	»	»	22
Fransk...	»	5	2	2	3	3	2	2	3	1	1	16
Engelsk.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1+1	2
Religion	3	3	3	3	2	2	3	»	2	2	2	18
Historie .	3	3	2	2	2	2	2	2+2	2	3	2+1	20
Geografi	3	2	2	2	2	2+1	2	2+1	2	»	»	15
Arithm. .	»	»	4	4	2	2+2	2	2+4	2	2	2	16 ¹⁾
Geomet.	»	»	»	»	2	2+1	2	2+2	2	3	1+2	14
Regning	4	4	»	3	»	»	»	»	»	»	»	9 ²⁾
Naturh. .	2	2	2	2	2	2+1	2	2+1	2	»	»	14
Naturl. ..	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	3	5
Skrivn. .	4	3	2	2+2	1	1+2	»	1	»	»	»	9 ³⁾
Tegning	3	2	2	2	»	2	»	2	»	»	»	8 ⁴⁾
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5 ⁵⁾
Gymnst.	3	3	2	2	2	2+1	2	2+1	2	2	2	10 ⁶⁾
Hebraisk	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	2	4, ialt 280
Ialt ugtl. Timer ...	37	38	38	28+6	38	24+12	38	19+18	38	39	30+8	=101+310=411

1) Ved Combination af Realafdelinger bortfalde 2 Lærertimer.

2) Ved Combination af Klasser og Afdelinger bortfalde 2 Lærertimer.

3) I Skrivning ligeledes 6 Lærertimer.

4) I Tegning ligeledes 3 Lærertimer.

5) Disciplene ere delte i 4 Hold efter Stemmerne, hvert med 1 Ugetime; 1 Time indtil Nytaar Indøvelse af nyoptagne Disciple, derefter Sæmmensang. For Læreren 5 Timer.

6) Ved Combination bortfalde 8 Timer for Læreren.

Da forrige Aars Indbydelsesskrift sluttedes midt i Juni Maaned 1869, havde Spørgsmaalet om samlet Skoletids Indførelse i nogen Tid været overveiet af Lærerne, navnlig i et Lærermøde den 5te Februar. Meningerne vare delte, idet 5 Lærere vare for, 5 enten imod samlet Skoletid eller uvisse; man enedes da om at forelægge Sagen for Kirke- og Undervisningsministeriet saaledes, at de, der ønskede den fremmet, indgave til Rektor deres motiverede Forslag i Form af en Skrivelse til ham, hvilken han da forelagde Ministeriet, ledsaget af en Modforestilling. Det vilde optage for megen Plads, her at lade disse Forestillinger aftrykke, hvilket heller ikke kan være fornødent, da Spørgsmaalet er saaledes gennemdebatteret, at intet Nyt kunde fremkomme fra nogen af Siderne. Kun bemærkes, at Rektor i sin Forestilling af 30te April 1869 udtalte Ønske om, at det kgl. Sundhedscollegium maatte blive hørt og derefter de stedlige Myndigheders Erklæring om Forholdene i Nykjøbing indhentet, førend Ministeriet fattede nogen Beslutning i Sagen. Ministeriets første Svar herpaa, af 24de Juni, lyder saaledes:

•Til behagelig Underretning undlader Ministeriet ikke herved at tilstille Hr. Professoren Gjenpart af den efter Deres i Skrivelse af 30te April d. A. udtalte Ønske fra det Kongelige Sundhedscollegium indhentede, nu modtagne Erklæring om samlet Skoletid, idet man tilføier, at Sagen om Foranstaltningens Gjennemførelse for Nykjøbing Cathedralskoles Vedkommende er gjort til Gjenstand for Brevvexling med Skolens Ephorat. •

Gjenpart

af

det Kgl. Sundhedscollegiums Erklæring

af 15de Juni 1869.

Efter Anmodning til Sundhedscollegiet fra det ærede Ministerium for Kirke- og Underviisningsvæsenet i Skrivelse af 13de f. M. om, i Anledning af det tilbagefølgende Forslag om Indførelsen af en

samlet Skoletid i Nykjøbing Cathedralskole, at yttre sig over Spørgsmaalet om den samlede Skoletids Indflydelse paa Disciplenes legemlige og aandelige Udvikling, skal Collegiet tjenstlig bemærke, at den physiologiske Videnskab ikke er kommen til den Grad af Udvikling, at Man fra et almindeligt videnskabeligt Standpunkt skulde kunne besvare det fremsatte Spørgsmaal. Dette kan derfor kun besvares i Overeensstemmelse med hvad Erfaringen har lært; men Collegiet kjender ikke nogen Samling af omhyggeligt indsamlede Erfaringer, i Henhold til hvilken det skulde kunne afgjøres, om den samlede Skoletid virker heldigt eller uheldigt paa Disciplenes Sundhed.

Man hører vel ofte den Paastand fremsat, at Disciplenes Aandsudvikling nu ikke naaer det Punkt, som i ældre Tider, da Skoletiden var deelt; men om dette i høiere Grad er Tilfældet i de Skoler, som have indført samlet Skoletid, end i de andre, har Ingen kunnet oplyse, og hvad den legemlige Sundhed angaaer, da savnes der ethvert Vidnesbyrd om, at den skulde have lidt ved Indførelsen af samlet Skoletid. Collegiet maa derfor erklære, at det fremsatte Spørgsmaal for nærværende Tid ikke kan løses fra et lægevidenskabeligt Standpunkt.

Sagen sluttedes derefter med følgende Skrivelse af 5te August 1869:

•Efterat Ministeriet har brevvexlet saavel med det Kongl. Sundhedscollegium som med Ephoratet for Nykjøbing Cathedralskole i Anledning af Forslaget om Indførelse af samlet Skoletid i Skolen, skal man her ved tjenstligst tilbagemelde, at der for Tiden ikke findes tilstrækkelig Anledning til at foretage nogen Forandring i det Bestaaende. •

Den 14de Juli 1869 indgik Skolen med Forestilling til Ministeriet om, at der maatte paa Timetabellen for Skoleaaret 1869—70 optages 4 Timer Engelsk for III Klasse, for at kunne tilbyde Realdisciplene Valget mellem Undervisning i Fransk og Engelsk, samt at Gymnastiktimerne maatte fra 7 forøges til 10 om Ugen. Herpaa svarede Ministeriet under den 5te August, »at medens man af Hensyn til Konsekventserne maa finde overveiende Betænkelighed ved at tilstaae de 4 ugentlige Extratimer til Engelsk, vil man efter Omstændighederne

ikke modsætte sig Gymnastiktimernes Forøgelse med 3 ugentlige Extratimer«.

Under 7de Februar 1870 modtog Skolen den efterstaaende Cirkulæreskrivelse fra Ministeriet:

»Fra en af de lærde Skolers Rectorer er til Ministeriet indkommen en Forespørgsel om, hvorvidt der maatte være Noget til Hinder for, at en Privatist prøves af den ved Afgangsexamen examinerende Lærer, uagtet denne privat har underviist ham.

Foranlediget herved har Ministeriet D. D. tilbagemeldt, at, ligesom man ved Circ. af 16de Mai 1860 har udtalt, at ingen Lærer ved Landets offentlige lærde Skoler kan være Privatdimissor, saaledes maa man ogsaa ansee det utilstedeligt, at Nogen, som privat har modtaget Underviisning af en eller flere Lærere ved en offentlig lærd Skole, antages som Privatist ved samme Skole.

Hvilket Ministeriet tjenstligst skulde meddele til behagelig Efterretning og fornøden lagttagelse.»

Denne Skrivelse foranledigede Rektor til følgende Forespørgsel hos Ministeriet under 11te Februar:

»Da jeg har Grund til at antage, at det høie Ministeriums Cirkulære af 7de d. M. maa komme til Anvendelse ved Nykjøbing Cathedral-skoles Examen i dette Skoleaar, anseer jeg det for Pligt betimelig at søge Oplysning om, hvorvidt Cirkulæret tilsigter Andet end at forebygge, at Skolens Lærere ved Afgangsprøven examinere Privatister i de Fag, hvori de selv have undervist dem i det sidste Aar umiddelbart før Examen, eller om det er saaledes at forstaae, at enhver Privatist bør afvises, der overhovedet har modtaget Underviisning, ligegodt i hvilket Fag og i hvilken Tid, af Skolens Lærere, selv om disse ikke blive hans Examinatorer ved Afgangsprøven.

Da Cirkulæret derhos bruger Ordet Privatist uden nærmere Bestemmelse, er jeg uvis om, hvorvidt heller ikke de Privatister, der i Henhold til Bek. 30te November 1864 § 3 melde sig til Præliminærprøve i de fem bortfaldende Fag*), maa examineres af Lærere, der overhovedet have undervist dem, eller om dette kun

*) D. e. Tydsk, Fransk, Religion, Geografi og Naturhistorie, i hvilke Fag Examinanden skal ved VI Klasses Hovedexamen opnaae Karakterer af en Værdi, der svarer til mindst 4 Godt og 1 Tg., for at kunne opflyttes i VII Klasse.

gjælder ved Examination i de samme Fag, hvori de ere underviste af Skolens Lærere.

I Forbindelse hermed tillader jeg mig at forespørge, om Bek. 13de Mai 1850, om Ophævelsen af Examen artium, § 12 finder Anvendelse paa Præliminærprøven, saa at Privatister ogsaa til denne Prøve have at forelægge Dimissionsvidnesbyrd fra en akademisk Borger, der i det sidste Aar har deltaget i deres Undervisning. Ifjor nægtede jeg af Hensyn til denne Bestemmelse en Autodidakt Adgang til Prøven, indtil han havde erhvervet særlig Dispensation hos Ministeriet; men da det kan ventes, at netop til denne Prøve ville Autodidakter, eller Saadanne, som ere underviste af Andre end akademiske Borgere, oftere indstille sig, vilde en almindelig Bestemmelse om Anvendelsen af § 12 paa Præliminærprøven være meget ønskelig.“

Herpaa svarede Ministeriet den 11te Marts 1870:

•Foranlediget ved Hr. Professorens Forespørgsler i behagelig Skrivelse af 11te f. M. om Forstaaelsen af Ministeriets Circulaire af 7de f. M. skal Ministeriet, efter Brevveksling med Underviisningsinspecteuren ved de lærde Skoler, herved tjenstligst tilbagemelde, at Circulairet kun angaaer saadanne Privatister enten til den præliminaire Prøve eller til Afgangsexamen, som i Løbet af det sidste Aar have modtaget Underviisning af nogen af Skolens Lærere, men uden Hensyn til, om den paagjældende Lærer er Examinator ved Prøven eller ei.

Forsaavidt De tillige har forespurgt, hvorvidt Privatister ved den præliminaire Prøve behøve sædvanlig Dimissionsattest af en akademisk Borger, tilføies, at Spørgsmaalet besvares bekræftende.▪

Som Tillæg til Bestemmelserne om Præliminærprøven og om den almindelige Forberedelsesexamen af den lavere Grad er under 19de Mai 1870 udkommet to Bekjendtgjørelser fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet:

•Paa derom af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Resolution af 17de d. M. allernaadigst at bifalde: 1) at der ved den almindelige Forberedelses-Examen ved Universitetet af lavere Grad forelægges to skriftlige Prøver i Dansk, hvoraf den ene væsentlig skal gaae ud paa Gjengivelse af et bekjendt Stof, den anden maa kræve en fri Behandling af et Æmne, som ligger

- indenfor den Forestillingskreds, som maa antages udviklet hos dem, der indstille sig til Prøven;
- 2) at Ingen maa indstille sig til den mundtlige Prøve, medmindre han for de to danske skriftlige Udarbejdelser har opnaaet en samlet Characterværdi, som ikke er negativ;
  - 3) at der for at bestaae kræves et Minimum af 24 Points;
  - 4) at Bestemmelsen under Nr. 2 ogsaa skal være gjældende ved den i Bekjendtgjørelse af 28de Mai 1859 anordnede Afgangsexamen for Realdisciple af den lavere Grad, samt
  - 5) at foranstaaende Regler træde i Kraft fra 1ste Januar 1871.*
-

•Paa derom af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Resolution af 17de d. M. allernaadigst at bifalde:

at de, der have bestaaet den almindelige Forberedelses-Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af den høiere Grad, med et Antal af 61 Points i de 10 Fag, i hvilke der examineres ved den almindelige Forberedelses-Examen af høiere Grad ved Universitetet, forudsat at de tillige i de fire Fag: Tydsk, Fransk, Naturhistorie og Geographie, have erholdt mindst 4 g. eller 20 Points, maae indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet eller Afgangsexamen ved de lærde Skoler uden at underkaste sig den ved Bekjendtgjørelse af 30te November 1864 anordnede præliminaire Prøve.*

I Mai 1869 begyndte Øvelserne i Riffelskydning ved denne Skole. Deres Fremgang vil sees af hosstaaende Tavle, der er indrettet efter den foreskrevne Form.

Oversigt over Riffelskydningen ved Nykjøbing Kathedralskole i Sommeren 1869.

	Antal af Disciple, som have deltaget i Øvelserne.	Distanc. Alen.	Skuddenes Antal.	Antal af Træffere i støttet Anslag:		Antal af Træffere i frit Anslag:		Points.		Anmærkning.	
				i den inderste Rectangel.	i den øvrige Del af Skiven.	i den inderste Rectangel.	i den øvrige Del af Skiven.	Summa.	Gjennemsnit.		
						Skole aaret		1868—	1869.		
den	7 $\frac{5}{8}$	16	50	31	21	8	"	56	1 $\frac{5}{8}$		
"	1 $\frac{4}{5}$	16	100	80	53	22	"	139	1 $\frac{3}{4}$		
"	2 $\frac{1}{5}$	17	100	119	50	27	18	14	202	1 $\frac{2}{3}$	
"	2 $\frac{3}{8}$	17	100	136	56	12	27	27	216	1 $\frac{5}{9}$	
"	3 $\frac{1}{6}$	16	100	128	67	5	22	21	236	1 $\frac{3}{8}$	
"	1 $\frac{1}{6}$	17	200	136	47	47	"	"	156	1 $\frac{1}{4}$	
"	1 $\frac{3}{8}$	16	200	128	68	47	"	"	205	1 $\frac{1}{2}$	
"	2 $\frac{1}{4}$	8	200	64	39	19	"	"	103	1 $\frac{5}{8}$	
							Skole aaret	1869—	1870.		
"	2 $\frac{7}{8}$	7	200	56	18	26	"	"	63	1 $\frac{1}{8}$	Nu ældste Afdeling oprykket fra 7 Kl. b til 7 Kl. a.
"	5	50	50	5	2	3	"	"	7	1 $\frac{2}{5}$	Yngste Afdeling, oprykket fra 6te Kl. efter Examen.
"	3 $\frac{9}{10}$	8	200	40	17	13	"	"	49	1 $\frac{1}{2}$	Ældre Afdeling.
"	5	50	50	35	29	5	"	"	73	2 $\frac{1}{12}$	Yngre Afdeling.
"	1 $\frac{0}{9}$	8	200	48	18	16	"	"	54	1 $\frac{1}{8}$	Ældre Afdeling.
"	5	100	35	14	11	"	"	"	43	1 $\frac{1}{4}$	Yngre Afdeling.
"	1 $\frac{7}{9}$	8	200	64	22	18	3	6	74	1 $\frac{1}{10}$	Ældre Afdeling.
"	4	100	32	19	5	"	"	"	47	1 $\frac{1}{2}$	Yngre Afdeling.
		173	"	1137	540	284	70	68	1723	c. 1 $\frac{1}{2}$	

Øvelserne begyndte første Gang den 7de Mai og endte for dette Skydcaar den 17de September.

Den ældste Afdeling af 7de Klasse, ialt 8 Disciple, har faaet 46 skarpe Skud hver.

Efter Hovedexamen er der bleven to Partier, et ældre og et yngre, som skjøde paa forskjellig Distance og derfor ere særlig opførte hver for sig.

I Øvelserne deltog fra 7de Mai til Hovedexamen 14 Disciple af 7de Klasse og 3 Disciple af Ustuderendes Afgangsklasse.

I Øvelserne deltog efter Hovedexamen til 17de Septb. 1869 13 Disciple af 7de Kl. og endnu ingen af Ustuderendes Afgangskl.

Denne Oversigt indsendtes til Ministeriet den 25de Oktober 1869 med en Skrivelse, hvori fremhævedes, at dette var det første Aar, hvori disse Øvelser vare komne igang ved denne Skole, og at saagodtsom alle Deltagerne have været Begyndere, der ikke medbragte nogen Øvelse i Rif felens Behandling.

At den ældre danske Retskrivning er i Opløsning, er vitterligt for Alle. Skolerne kunne i Længden ikke holde denne Bevægelse fra sig; det Nye trænger ad hundrede Veie ind paa Disciple som paa Lærere, saa at snart Et prøves, snart et Andet, og Hjælp i Forvirringen kræves af Dansklererne. Vi have her i Skolen holdt igjen saa længe som muligt, men nødes nu til et Valg imellem Gammelt, der angribes som urigtigt og forældet, og Nyt, der anbefales som ene rigtigt. De tre Lærere, der under vise i Dansk, Paludan-Müller, Wittrup og Købke, ere enige om følgende Synspunkter.

Skolen miskjender sin Opgave ved at sætte sig i Spidsen for Bevægelsen. Det strider imod dens Natur at ville være Leder i en Folkesag; men den skal opmærksomt følge det, der afgjort faaer den almindelige Mening for sig.

Skolen kan ikke paanøde sine Lærere en ny eller ensformig Retskrivning, og den maa være varsom med at bringe Uoverensstemmelse mellem Forældres og Børns Retskrivning.

Som Grundlov for Retskrivning anerkjende vi alene den almindelige Skrivebrug. Sprogvidenskab alene, eller i Forbindelse med antaget Hensigtsmæssighed, til lægge vi ikke lovgivende Magt paa dette Omraade.

Almindelig Skrivebrug opfatte vi som en Sæd-

vane, grundet paa en stiltiende Overenskomst. En saadan Sædvane maa altid i Meget være vaklende og kan i et levende Sprog aldrig slaaes fast engang for alle, allermindst i en Overgangstid, hvor det Næste trænger paa med saa stor Styrke som nu.

Spørgsmaalet maa altsaa blive: hvad er til en given Tid almindelig Skrivebrug? Dette maa Lærerne i passende Mellemlum undersøge paany for at kunne følge Bevægelsen i den Retning, hvor den skjønnes at føre hen. Vi kunne saaledes komme til at optage Alt hvad det Nyes Forkæmpere anbefale, men ikke førend deres Forslag ere efter vort Skjøn forvandlede til almindelig Skrivebrug.

Med disse Synspunkter for Øie fastholde vi indtil videre følgende Enkeltheder, som den almindelige Skrivebrug, saavidt vi kunne mærke, enten endnu ikke vil opgive, trods alle Angreb, eller som allerede have fundet saa megen Indgang, at ere de ikke optagne i de Allerflestes Retskrivning, vil det skee i den nærmeste Fremtid:

1. Store Begyndelsesbogstaver bruges ikke alene i Hovedord, men ogsaa i Ord, der gjøre Tjeneste som saadanne (i det Hele; Noget er bedre end Intet), samt oftest i Tiltalestedord.
2. Selvlydsfordoblingen bortfalder undtagen i saadanne Tilfælde, hvor der kunde opstaae Forvexling eller Uvished om Ordets Udtale (anseet; viis).
3. Medlydsfordoblingen opgives i enkelte Tilfælde (fordoble), men fastholdes dog som Regel i de Tilfælde, hvor den hidtil har fundet Sted (Vægge; offre; tappre).
4. Det stumme Slutnings-e bortfalder, ogsaa hvor det er Bøiningsmærke; dog undtages saadanne Tilfælde, hvor Udtalen kræver det (vie; see; lee), eller hvor det maatte erstattes ved Accenttegnet, der hos os endnu er en

- Særhed. Det understøttende **e** inde i Udsagnsord beholdes, hvor det er Bøiningsmærke (staaer; foer); i Hovedord kun i enkelte Tilfælde (Roes).
5. **h** bortfalder som blot understøttende inde i Ord, der have faaet dansk Indfødsret (Anelse; Len), men beholdes i Enden af Udraabsord (ah! ih!) samt i Ordene Thee, Thing, Uhr, thi, Theater og andre, hvor det hidrører fra det græske **σ** (Bibliothek; Hypothese; orthodox; katholsk).
  6. Det stumme **d** skrives ikke uden hvor det hører til Stammen af Ordet (jydsk, tydsk; men Vask, Dask). Ordet Felt (Felttog o. a.) skrives nu af Alle uden **d**.
  7. Tillægsord, der ende paa **sk**, tilføie intet **t** i Intetkjon (et fransk Blad); heller ikke Ordet fremmed.
  8. **kj** og **gj** beholdes (Kjøbenhavn; gjøre), naar det ikke staaer i bestemt Strid med de Dannedes Udtale (Kæmpe).
  9. **k** bruges for **e** og **ch** med Lyd af **k** i Fremmedord, der have Indfødsret (Koloni; Karakter; dog endnu Christus, Christendom, christelig osv.).
  10. I danske Ord af fransk Herkomst skrives — **eu** med **ø**, — **ai** med **æ** (Møbel; Militær); men i saadanne, som endnu ikke have fuldstændig Indfødsret, beholdes den franske Skrivemaade (Feuilleton; Neveu; Portemonnaie).
  11. **ph** ombyttes med **f** (Geografi; Fysik; Fotografi); dog undtages nogle Tilfælde, hvor Brugen endnu synes at fastholde **ph** (Philosophi, Philolog; Philip).
  12. Uagtet **å** er et hensigtsmæssigere Tegn end **aa**, tilstedes det dog kun i latinsk Skrift.
  13. **q** afløses i danske Ord og i Ord, der have Indfødsret, af **k** (Kvinde; kvæge; Kvint).
  14. I Forbindelse med Skrivelæreren søge Dansklererne at forberede Overgangen til latinsk Skrift.

Der anvendes Varsomhed ved det Nyes Gjennemførelse, navnlig ved Rettelsen af de ældre Disciples Stile, for ikke at forstyrre det Tilvante uden at faae tilstrækkelig Tid til det Nyes Indøvelse.

II. Disciplene.

Ved Slutningen af forrige Aars Indbydelsesskrift midt i Juni 1869 havde Skolen 86 Disciple. Efter Afgangsexamen dimitteredes den 22de Juli 1869 D. G. Dresler, H. L. E. Koch, C. Th. Schoch, N. R. Krag, H. C. Harten, J. C. V. Jessen og L. V. Dahlerup. Efter den almindelige Forberedelsesexamen afgik fra Skolens V Klasse Realisterne H. C. E. Koch, S. Chr. Ibsen og Em. V. Plenge. Efter Skolens Hovedexamen udtraadte E. C. T. Lunddahl af V Klasse formedelst Faderens Forflyttelse til Sjælland. Skoleaaret 1868—69 endte saaledes den 22de August 1869 med 75 Disciple.

Den 23de August optoges 21 nye Disciple, saa at Skoleaaret 1869—70 begyndte med 96. Af disse afgik 3 den 31te Marts 1870; Antallet er altsaa ved Programets Slutning 93.

I den efterfølgende Fortegnelse ere alle Disciplene nævnte paa den Plads, de fik ved Aarets Begyndelse. Tallet foran Navnet angiver Disciplens nuværende Plads, nemlig for de tre nederste Klasser efter den sidste Maanedscensur, for IV og V Klasse efter Kvartalscensuren før Paaske; for VI Klasse efter Halvaarsexamen. I VII Klasse omflyttes Disciplene ikke i Aarets Løb; de anføres altsaa her paa de Pladser, der tildeltes dem efter Hovedexamen i Juli 1869. Faderens Navn og Stilling er til-

føiet i Parenthes*). De i dette Skoleaar Optagne betegnes med * efter Navnet.

VII Klasse.

Ældre Afdeling. 1. N. C. G. Teisen (Pastor T. i Fanefjord p. Møen). 2. C. J. B. Winsløw (Stadlæge W. i Nakskov). 3. C. A. H. Olsen (Kordegner O. i Nykjøbing p. F.). 4. H. J. M. H. Kaas (Smedemester K. i Nykjøbing p. F.). 5. J. J. Voltelen (afd. praktis. Læge V. i Nykjøb. p. F.). 6. C. M. Jensen (Skomagermester P. J. Jensen i Nkb. p. F.). 7. A. N. Hallager (afd. Pastor H. i Taars i Lolland). 8. V. V. Benzøn (Kjøbmand og Vicekonsul B. i Nkb. p. F.).

Yngre Afdeling. 9. H. R. Christensen (Skolelærer Chr. i Dame p. Møen). 10. J. B. Koch (Provst K. i Riserup p. F.). 11. H. P. C. Christensen (afdøde Kjøbmand Chr. i Næstved). 12. J. H. P. Paludan (Pastor P. i Holeby i Lld.). 13. D. P. P. Smith (Borgermester Justitsr. S. i Rødby). 13 Disciple.

VI Klasse.

6. C. Lützen (Kammerraad og Godsinspektør L. paa Pederstrup i Lld.). 1. V. R. Krag (Proprietær K. til Darketgaarden i Lld.). 3. H. E. E. Jessen (Pastor J. i Taa-

---

*) Jeg finder mig foranlediget til at bemærke, at disse Tilføielser om Faderens Stilling synes mig at være netop det, der giver Discipellisten i Programmet Værdi, da de alene vise, hvilke Egne og hvilke Livsstillinger det er, der søge Latinskolen for deres Ungdom. Den blotte Navnefortegnelse over Disciplene forekommer mig temmelig betydningsløs; og at indskrænke sig til at anføre Faderens Navn og Stilling ved de nyoptagne Disciple, er upraktisk, da det forudsætter, at Publikum gjemmer Programmerne fra Aar til Aar for at udfylde Discipellisten.

gerup i Lld.). 2. C. Th. Hallager (Broder til Nr. 7 i VII Klasse). 5. J. M. H. Oxenbøll (Borgermester Auditor O. i Stubbekjøbing). 4. J. Th. Huus (Kjøbmand H. i Nakskov). 10. C. G. Krenchel (Apotheker K. i Vesterborg i Lld.). 7. J. C. S. Nielsen (Pastor N. i Landet i Lld.). 8. C. L. Th. J. Lindemann (Kjøbmand L. i Skjælby p. F.). 9. H. F. Poulsen (Pastor P. i Karleby p. F.). 11. C. H. Thymann (Skovrider Th. ved Skørninge p. F.). 12. J. Malta Müller (Pastor M. i Kippinge p. F.). 12 Disciple.

V Klasse.

Studerende: 2. Chr. A. Guldberg (Boghandler G. i Nkb. p. F.). 1. J. R. Knuppert (Kjøbmand K. i Nakskov). 5. C. N. M. Juel (afd. Sagfører J. i Nakskov). 4. F. S. N. Sarauw (Forstraad S. paa Petersværft i Sjælland). 3. H. N. Jørgensen (Godseier Justitsr. J. til Sølstedgaard i Lld.).

Realister: 6. C. F. Pontoppidan (Borgermester Justitsr. P. i Nkb. p. F.). 8. D. G. Sidenius (Pastor S. i Nkb. p. F.). 7. L. M. Koch (Broder til Nr. 10 i VII Kl.). 11. H. G. C. F. Krebs (Pastor K. i Koldby p. Samsø). 10. P. A. Andersen (Godsforvalter A. ved Fuglsang i Lld.). 9. Hartv. Chr. H. Saugman (Godsforvalter S. paa Korselitze p. F.). 11 Disciple.

IV Klasse.

Studerende: 3. O. C. Kynde (Førstelærer K. i Nkb. p. F.). 2. H. V. Olsen (Broder til Nr. 3 i VII Klasse). 9. V. Kofoed-Hansen (Provst K.-H. i Flintinge i Lld.). 4. F. C. Valent. Dresler (Kjøbmand D. i Nkb. p. F.). 1. V. Lütken (Overlærer L. ved Skolen). 6. Jul. F.

Hansen (Forpagter H. paa Ødegaard i Lld.). 5. C. Fr. Guldberg (Broder til Nr. 2 i V Klasse). 7. P. D. Koch (Provst K. i Damsholte p. Møen). 10. Fr. Rützou (Forpagter R. paa Prierskov i Lld.). 8. P. C. Jul. Holm* (Forpagter H. paa Rosenlund i Lld.).

Realister: 12. C. A. B. Vieth (Kjøbmand V. i Nkb. p. F.). Edv. Benzou (Skibbygger B. i Nkb. p. F.). Udmeldt 31te Marts 1870. 17. Egg. C. Benzou (Broder til Foranstaaende). 11. H. J. Gjessing (Pastor G. i Hørby i Sjælland). 18. L. Cantor (afd. Manufakturhandler C. i Kjøbenhavn; Pleiefader Gjæstgiver Dohn i Nkb. p. F.). 13. G. A. Stanley Koch (Broder til Nr. 10 i VII og Nr. 7 i V Klasse). 15. R. Petersen (Uhrmager P. i Nkb. p. F.). Jac. P. C. Hansen (Kjøbmand E. C. H. i Nkb. p. F.). Udmeldt 31te Marts 1870. Th. R. Boeckmann (Forpagter B. paa Henriettelund i Sjælland). Udmeldt 31te Marts 1870. 16. L. C. v. Harten (Forpagter v. H. hidtil paa Skørninge p. F., nu i Skaane). 14. P. A. D. Friis* (Pastor F. i Skjælby p. F.). Først 21, nu 18 Disciple.

III Klasse.

Studerende: 1. J. C. Blangstrup (Landinspektør B. i Nkb. p. F.). 3. A. V. Jepsen (Gymnastiklærer J. ved Skolen). 6. G. H. Wesenberg (Adjunkt W. ved Skolen). 7. M. S. Brabrand (Kjøbmand B. i Nkb. p. F.). 4. A. S. Krenchel (Broder til Nr. 10 i VI Klasse). 8. L. Blicher* (Pastor B. paa Femø). 2. A. A. Malta Müller* (Broder til Nr. 12 i VI Klasse). 5. F. C. St. Brandt* (Pastor B. i Vigerløse p. F.).

Realister: 12. H. Jensen (Murmester J. i Nkb. p. F.). 11. C. A. Kronmann (Kjøbmand K. i Nkb. p. F.).

15. S. Dresler (Skibsreder og Tømmerhandler D. i Nkb. p. F.). 13. Fr. N. Hansen (Broder til Nr. 6 i IV Klasse). 14. M. P. Frigast (Kjøbmand Fr. i Nkb. p. F.). 10. P. A. Heib. Saugman (Broder til Nr. 9 i V Klasse). 16. Jul. J. Sidenius (Gaardeier S. ved Kolding). 18. Joh. K. Struckmann (prakt. Læge S. i Nkb. p. F.). 19. C. E. Smith* (Broder til Nr. 13 i VII Klasse). 9. H. P. C. Koch* (Broder til Nr. 7 i IV Klasse). 17. J. K. Høiby (forhenv. Kjøbmand H. i Nakskov). 19 Disciple.

II Klasse.

1. J. Wittrup (Adjunkt W. ved Skolen). 4. H. J. Junior (Bager J. i Nkb. p. F.). 6. A. R. Leifer (Herredsfuld­mægtig L. i Nkb. p. F.). 7. R. S. Dresler (Broder til Nr. 4 i IV Klasse). 5. R. Struckmann (Broder til Nr. 18 i III Klasse). 3. S. L. Lindemann* (Kjøbmand A. A. L. i Nkb. p. F.). 8. N. F. Osvald Smith* (Broder til Nr. 13 i VII og Nr. 19 i III Klasse). 2. Chr. J. Heyn* (Distriktslæge H. i Saxkjøbing). 8 Disciple.

I Klasse.

2. Isak Sidenius (Vinhandler S. i Nkb. p. F.). 7. E. T. Koch* (Broder til Nr. 10 i VII, Nr. 7 i V og Nr. 13 i IV Klasse). 12. L. E. Heise* (Herredsfoged Overauditor H. i Nkb. p. F.). 10. F. C. M. Amdonsen (Kjøbmand A. i Helsingør). 11. Chrl. G. Jensen* (Broder til Nr. 12 i III Klasse). 9. V. Vieth* (Broder til Nr. 12 i IV Klasse). 4. H. A. J. Hagerup* (afd. Skole­lærer H. i Tønder; Pleiefader Overlærer Nielsen ved Skolen). 6. C. F. Holm* (Broder til Nr. 8 i IV Klasse). 3. Joh. Petersen* (Broder til Nr. 15 i IV Klasse). 8. J. Jespersen* (Distriktslæge J. i Nkb. p. F.). 5. C. Wittrup*

(Broder til Nr. 1 i II Klasse). 1. A. Lütken* (Broder til Nr. 1 i IV Klasse). 12 Disciple.

Disciplene Nr. 7 og 11 i VII Klasse, Nr. 2 i VI, Nr. 5 i V og Nr. 17 i III have nu Hjem i Nykjøbing. Af de 96 Disciple ved Skoleaarets Begyndelse hørte altsaa hjemme

i Nykjøbing og nærmeste Omegn	50,
- andre Kjøbstæder i Maribo Amt	8,
- Landet i samme Amt	29,
- andre danske Lande	9.

Siden Aaret 1864 foregaaer der en kjendelig Forandring i Forholdet mellem studerende Disciple og Realister. Den 23de August vare

	studerende — Realister — i Fælledsklasserne.		
1864	67	8	15 = 90,
1865	59	11	19 = 89,
1866	65	12	17 = 94,
1867	54	15	20 = 89,
1868	53	21	16 = 90,
1869	49	27	20 = 96.

I det samme Tidsrum er Antallet af udenbyes Disciple aftaget, indenbyes tiltaget saaledes:

	Udenbyes — Indenbyes.	
1864	60	30,
1865	57	32,
1866	56	38,
1867	48	41,
1868	48	42,
1869	46	50.

Den 23de August 1869 vare Sønner af kongl. Embedsmænd (Mænd med kongelig Bestalling) 36, Sønner af Mænd i andre Stillinger 60.

Af Embedsmænds Sønner vare

studerende	19,
Realister	9,
i Fælledsklasserne	8.

Af Andres Sønner vare

studerende	29,
Realister	19,
i Fælledsklasserne	12.

Afgangsexamen agte iaar de 8 Disciple i VII Klases ældste Afdeling at underkaste sig. Til den almindelige Forberedelseexamen af den lavere Grad efter Bekjendtgj. 28de Mai 1859 ventes 3 Realister i V Klasse at kunne indstille sig med Skolens Samtykke.

Ved Afgangsexamen i 1869 var ingen Regeringskommissær tilstede. Indbudne Meddommere vare H. H. Biskop Bindesbøll i mundtlig Latin, Græsk og Hebraisk, Distriktsprovst Koch i Historie, Telegrafbestyrer Hagen i Mathematik og Veiinspektør Lütken i Naturlære. Der gaves følgende Karakterer:

	Dansk Stil I.	Dansk Stil II.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig.	Gresk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Hoved- karakter	med Points.	Hebraisk.
D. G. Dresler .	mg.	mg.	$mg. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	mg.	mg.	$g. + \frac{1}{2}$	$g. + \frac{1}{6}$	mg.	1ste	$69 + \frac{1}{3}$	tg.
H. L. E. Koch .	mg.	mg.	$mg. \div \frac{1}{3}$	mg.	mg.	$mg. + \frac{1}{2}$	$g. + \frac{1}{2}$	$g. + \frac{1}{6}$	mg.	1ste	$70 + \frac{1}{2}$	mg.
C. Th. Schoch.	$g. + \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	g.	$g. \div \frac{1}{6}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{6}$	g.	2den	$50 + \frac{1}{2}$	"
N. R. Krag . . .	$g. + \frac{1}{3}$	mg.	g.	mg.	mg.	$mg. + \frac{1}{2}$	$tg. \div \frac{1}{6}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	2den	$59 + \frac{7}{12}$	"
H. C. v. Harten	$g. \div \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	mg.	$mg. + \frac{1}{2}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{6}$	$ug. \div \frac{1}{3}$	1ste	$64 + \frac{1}{2}$	"
J. C. V. Jessen	mg.	$mg. \div \frac{1}{3}$	g.	$g. + \frac{1}{3}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	$ug. \div \frac{1}{6}$	$g. \div \frac{1}{6}$	$mg. \div \frac{1}{6}$	g.	1ste	$64 + \frac{7}{12}$	g.
L. V. Dahlerup	g.	g.	g.	$g. + \frac{1}{6}$	$mg. \div \frac{1}{3}$	$g. + \frac{1}{2}$	$tg. + \frac{1}{6}$	$tg. \div \frac{1}{3}$	$g. \div \frac{1}{3}$	2den	$45 + \frac{1}{6}$	$tg. + \frac{1}{3}$

Ved den almindelige Forberedelsesexamen faldt følgende Karakterer:

	Dansk, skriftlig.	Dansk, mundlig.	Tydsk.	Historie.	Geografl.	Arithmetik.	Geometri.	Natur- historie.	Tegning og Skrivning.	
H. C. E. Koch .	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	bestaaet med 61 Points.
S. Chr. Ibsen .	g.	g.	tg.	mg.	g.	tg.	g.	g.	mg.	bestaaet med 41 Points.
Em. V. Plenge .	g.	mg.	g.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	bestaaet med 55 Points.

III. Skolebeneficier.*)

I. Fri Undervisning.

N. C. G. Teisen (VII), C. A. H. Olsen* (VII), H. J. M. H. Kaas* (VII), J. J. Voltelen* (VII), C. M. Jensen* (VII), H. R. Christensen* (VII), H. P. Christensen* (VII), V. R. Krag (VI), C. G. Krenchel (VI), C. H. Thymann (VI), J. R. Knuppert (V), C. F. Pontoppidan (V), O. C. Kynde (IV), H. J. Gjessing (IV), A. V. Jepsen (III).
 Extraordinært som Lærersønner: V. Lütken* (IV), G. H. Wesenberg (III), J. Wittrup (II), H. A. J. Hagerup (I), C. Wittrup (I), A. Lütken (I).

II. Høieste Stipendium.

C. A. H. Olsen*, J. J. Voltelen*, C. M. Jensen*, H. R. Christensen*, C. L. Th. J. Lindemann (VI), C. A. Guldberg (V), C. N. M. Juel (V).

III. Mellemste Stipendium.

C. J. B. Winsløw (VII), H. J. M. H. Kaas*, A. N. Hallager (VII), H. P. C. Christensen*, J. H. P. Paludan (VII), J. C. S. Nielsen (VI), H. V. Olsen (IV).

IV. Laveste Stipendium.

D. P. P. Smith (VII), F. S. N. Sarauw (V), V. Lütken*.

De to Portioner af det Moltkeske Legat for Embedsmænds Børn, som gaa i Skole, ere af Legatets Bestyrer,

---

*) De Disciple, der have baade fri Undervisning og et Skolestipendium, ere begge Steder mærkede med *.

Kherre Lensgreve Moltke til Bregentved, tillagte A. N. Hallager (VII) og G. H. Wesenberg (III).

Ved Afstemning i en Lærerforsamling den 29de Juni 1869, i Henhold til Fundatsen for Overlærer H. J. Blichers Legat § 4 a. og b. (see Indbydelsesskriftet for 1864, S. 9), tillagdes Legatets Aarsrente (20 Rd.) dennegang Chr. Hallager i V (nu i VI) Klasse.

IV. Oversigt over det i Skoleaaret Lærte.

Dansk.

I Klasse. Hjorts danske Børneven som Læsebog. Grammatik mundtlig. Til den ene ugentlige Time Vers udenad efter Holsts Smaadigte til Udenadslæsning. 3 skriftlige Arbejder om Ugen, mest Diktat. Indtil Udgangen af Mai 96 Stile.

II Klasse. Samme Læsebog. Bojesens Sproglære, Paragraferne og nogle af Anmærkningerne. De vigtigste Regler for Skilletegnes Brug mundtlig. Vers udenad efter Holsts Smaadigte. 3 Stile om Ugen (Diktat og Gjenfortælling). Indtil Udgangen af Mai 90 Stile.

III Klasse. Holsts prosaiske og poetiske Læsebog til Oplæsning og Analyse. Vers udenad efter Holsts poetiske Læsebog. Bojesens Sproglære læst og repeteret. Ugentlig indtil Juleferien samt fra Marts til Hovedexamen 2 skriftlige Arbejder om Ugen, nemlig 1 hjemmeskreven Stil, dels efter Borgens Veiledning til Udarbejdelser i Modersmaalet, dels 1 Gang ugentlig

paa Skolen Diktat. I Januar og Februar ingen Hjemmestil. Indtil Udgangen af Mai 51 skriftlige Arbeider.

IV Klasse. Holsts prosaiske og poetiske Læsebog til Op-læsning og Analyse. Bojesens Sproglære repeteret. Ugentlig 2 skriftlige Arbeider, 1 hjemmeskreven Stil, dels efter Borgens Veiledning, dels valgte Opgaver; desuden 1 Gang ugentlig Diktat. Indtil Udgangen af Mai 58 skriftlige Arbeider.

V Klasse, studerende Afdeling. Til Læseøvelser ere Schouws Naturskildringer og Molbechs Anthologi benyttede. Nogle Partier af Borgens Veiledning til Udarbejdelser i Modersmaalet, fra 23de Lektion, ere gennemgaaede paa Skolen. Indtil Slutningen af Mai 21 skriftlige Arbeider hjemme og paa Skolen.

— Realafdeling: Læseøvelser i Schouws Naturskildringer og Molbechs Anthologi. Langelandsreisen af Oehlenschläger. 2 Stile om Ugen, den ene efter Diktat paa Skolen, den anden en hjemmeskreven Udarbejdelse. Indtil Udgangen af Mai 62 skriftlige Arbeider. Repetition af Bojesens Sproglære.

VI Klasse. Partier af Thortsens danske Literaturhistorie læste paa Skolen. Valgte Stykker af Oehlenschlägers Aladdin; Sammes Correggio; J. L. Heibergs Alferne. Indtil Udgangen af Mai 23 skriftlige Arbeider, skrevne hjemme eller paa Skolen.

VII Klasse. Thortsens Literaturhistorie gennemgaaet, enkelte Partier flere Gange, samt gennemexamineret paa Skolen. Af dansk Literatur er læst Paludan-Müllers Kalanus. Indtil Udgangen af Mai 21 skriftlige Arbeider, udarbejdede dels hjemme, dels paa Skolen.

Latin.

- III Klasse, studerende Afdeling: Af Cornelius Nepos: Themistocles, Aristides, Epaminondas. Af Madvigs Grammatik: Formlæren efter Planen (see Skolens Program for 1865). Mundtlige og skriftlige Stiløvelser paa Skolen.
- IV Klasse, studerende Afdeling: Af Cornelius Nepos er læst: Dion, Iphicrates, Chabrias og Thimotheus; af Cæsars Bell. Gall.: 3die Bog og 4de Bog til Kap. 22; Phædrus's Fabler i Møllers og Thomsens Udvalg. Efter Madvigs Grammatik, 4de Udgave, er Formlæren repeteret og udvidet; af Syntaxen er læst 1ste Afsnit til Kap. 7 med de sædvanlige Forbigaaelser. Ugentlig en Hjemme- og en Skolestil; til Udgangen af Mai henholdsvis 32 og 30.
- V Klasse, studerende Afdeling: Cæsars Gallerkrig, 2den og 3die Bog, Ciceros Tale for L. Manilia. Ovids Forvandlinger efter Blochs Udvalg: Pyramus og Thisbe og Perseus, V. 1—292 (404 Vers). I Grammatik er læst Ordføiningslærens 1ste Afsnit, Kap. 7 og 8, samt 2det Afsnit til Kap. 8, med de sædvanlige Forbigaaelser. Formlæren er repeteret. Ugentlig Hjemme- og Skolestil. Ialt til Udgangen af Mai henholdsvis 33 og 33.
- VI Klasse. Ciceros Taler for Archias poëta og Dejotarus; Livius's 3die Bog; Virgils Æneide, 2den Bog. Madvigs Sproglære, 4de Udgave. Partier af Bojesens Antikviteter. En Hjemmestil og en Skolestil (eller Version) ugentlig. Efter Leilighed mundtlige Stiløvelser og Extemporallæsning. Indtil Slutningen af Mai er skrevet 33 Hjemmestile, 32 Skolearbejder.
- VII Klasse. Hele Klassen har læst og repeteret: Livius's 22de Bog; Cicero de officiis, 2den Bog; Virgils Æneide, 6te Bog; Horats's Breve, 2den Bog.

Yngre Afdeling har særskilt læst og repeteret: Ciceros Taler pro lege Manilia og pro rege Dejotaro, Virgils Æneide, 3die Bog, og Horats's Oder, 1ste Bog.

Ældre Afdeling har særskilt repeteret Størstedelen af hvad der foruden Aarets Pensum opgives til Afgangsexamen.

Madvigs Grammatik (4de Udgave) er repeteret, Litteraturhistorie og Antikviteter i Udvalg læste efter Tregder og Bojesen. Til Udgangen af Mai 63 skriftlige Arbejder, hvoraf 9 Versioner. Af 2 ugentlige Arbejder er det ene hveranden Uge skrevet paa Skolen.

Til Afgangsexamen opgives: af Cicero: de 4 catilinariske Taler (Winsløw, Hallager og Benzon i Stedet herfor Talen for Sex. Roscius), Talerne for det maniliske Lovforslag, for Archias, for Ligarius; af Livius: 1ste, 21de og 22de Bog; Sallusts Catilina: af Horats: Odernes 2den Bog, Brevenes 1ste og 2den Bog; af Madvigs Carmina selecta: hele Udvalget af Tibul og af Properts Stykkerne 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 13; af Virgil: Æneidens 1ste, 3die og 4de Bog (Winsløw, Hallager og Benzon 6te for 3die Bog).

Græsk.

IV Klasse, studerende Afdeling: Bergs Formlære, den regelmæssige Sprogbrug; af Sammes Læsebog de til Grammatiken svarende græske Stykker, d. e. til p. 42.

V Klasse, studerende Afdeling: 3die Bog af Xenophons Anabasis, Homers Odyssee, 12te Bog, V. 1—302. Det Vigtigste af Bergs Formlære.

VI Klasse. Homers Odyssee, 11te og 12te Bog, Herodots 7de Bog, Kap. 1—111. Bergs Formlære og det Meste af Tregders Mythologi.

VII Klasse. Xenophons Anabasis, 2den Bog, Herodots 8de Bog, Xenophons Memorabilia, 2den Bog, Platons Apologi og Kriton, Iliadens 1ste og 4de Bog, Odys-

seens 1ste, 2den og 3die Bog, samt Theophrasts Characteres (sidste Værk ei læst af den yngre Afdeling). Formlæren efter Berg repeteret, Madvigs Syntax benyttet paa Skolen. Tregders Mythologi er repeteret, Partier af Sammes Literaturhistorie samt Bojesens Antikviteter gennemgaaede.

Til Afgangsexamen opgives: Xenophons Anabasis, 2den og 3die Bog (Winsløw, Hallager og Benzons 4de Bog); Sammes Memorabilia, 2den Bog; Platons Apologia Socratis og Kriton; Herodots 8de Bog; Theophrasts' Characteres; Iliadens 1ste, 4de og 5te Bog; Odysseens 1ste, 2den og 3die Bog.

Hebraisk.

VII Klasse. Yngre Afdeling. Genesis, Kap. 1—14.
Det Vigtigste af Whittes Formlære.

Ældre Afdeling. Genesis læst ud og repeteret.
Whittes Formlære.

Tydsk.

I Klasse. Schneekloths Læsebog, 1ste Del, S. 1—36.

Det Vigtigste af Formlæren efter Bruuns Grammatik.
I en Ugetime skriftlige Øvelser paa Skolen, bestaaende i Diktat af læste Stykker og Bøining af opgivne Ord.

II Klasse. Rungs Læsebog, S. 86—152. Af Bruuns Sproglære Hovedordenes Kjøns- og Bøiningslære samt det Vigtigste af Formlærens øvrige Dele. En Gang ugentlig paa Skolen skriftlige Øvelser, væsentlig Diktat og Bøining af opgivne Ord.

III Klasse. J. K. Hwiids Læsebog for Mellemlasserne, S. 4—67 med Forbigaaelser paa S. 27—28, 35—36. Formlæren efter Bruuns Sproglære med adskillige Forbigaaelser. Analyse og Gloser. Rungs og Jürs's Materialier til tydske Stile benyttede til mundtlige Øvelser uden Forberedelse i Hjemmet.

- III Klasse. Realafdelingen i en ugentlig Særtime i Forbindelse med Realisterne af IV Klasse: Rungs Læsebog for de lavere Klasser, S. 169—209. Analyse og Gloser. Enkelte Afsnit af Formlæren særskilt gennemgaaede.
- IV Klasse. Hwiids Læseb. for Mellemlklasserne, S. 67—138. Formlæren efter Bruuns Sproglære. Mundtlige Øvelser en Gang ugentlig efter Jürs's og Rungs Materialier med Forberedelse i Hjemmet (Stykkerne 88—105 samt enkelte andre). Analyse og Gloser.
- Realafdelingen i en ugentlig Time i Forbindelse med Realister af III Klasse: Rungs Læsebog for de lavere Klasser, S. 169—209, og i en ugentlig Særtime desuden Hwiids Læsebog, S. 151—194. Analyse og Gloser. Enkelte Afsnit af Formlæren særskilt gennemgaaede.
- V Klasse. Hjorts Læsebog, 1ste Del, valgte Stykker fra S. 315 til Bogens Slutning, ialt omtrent 110 Sider, fra Skoleaarets Begyndelse lektievis, fra Februar alene fra Bladet. Af Bruuns Sproglære baade Formlæren og Ordfoiningslæren; den sidste med nogle Forbigaaelser. En Hjemmestil ugentlig efter Fibigers Materialier til tyske Stile, 1ste Hefte. Til Udgangen af Mai 32 skriftlige Arbejder.
- Realafdelingen desuden i 2 ugentlige Særtimer: Læsning fra Bladet i Fibigers »Deutsches Lesebuch« og Sammes »Anthologi«. Øvelser i Analyse og Gloser. Bruuns Sproglære særskilt gennemgaaet.
- VI Klasse. Læsning fra Bladet i August og September i Wolffs »Hausschatz deutscher Prosa«, derpaa i Fibigers »Deutsches Lesebuch« og »Anthologi«. Bruuns Sproglære. En Hjemmestil ugentlig efter Fibigers Materialier, 1ste Hefte. Indtil Udgangen af Mai 32 skriftlige Arbejder.

Fransk.

- II Klasse. Borring, Manuel de langue française, S. 6—10, 11—24, 29—55. Efter Pios Grammatik det Vigtigste af Bøiningslæren med Undtagelse af de uregelrette Verber. En Time om Ugen er anvendt paa Skolen til Udskrivning af Læsebogen eller ogsaa, engang imellem, til skriftlig Bøining af regelrette Verber.
- III Klasse. Samme Læsebog, S. 81—99, 106—133. Efter Pios Grammatik hele Bøiningslæren med enkelte Forbigaaelser. Desuden er der i Regelen hver 3die Uge anvendt en Time til skriftlig Oversættelse efter Borrings Stiløvelser, 1ste Afdeling, eller skriftlig Bøining af uregelrette Verber. Indtil sidst i Mai 12 Stile.
- IV Klasse. Samling af franske Læsestykker af den nyeste Literatur for Undervisningens Mellemalder i to Afsnit ved Bay og Borring, Kbhvn. 1863; 1ste Afsnit S. 43—98, 2det Afsnit S. 18—21, 51—53, 66—71. Af Pios Grammatik er hele Bøiningslæren læst. Skriftlige Arbejder af samme Art som i III Kl., samme Bog, vanskeligere Stykker paa Skolen. Indtil sidst i Mai 14 Arbejder.
- V Klasse. Borrings Études littéraires, S. 1—20, 46—62, 132—147, 181—186, 342—368. Fra Bladet 147—162, 282—288. Hele Formlæren repeteret efter Pios Lærebog. Skriftlige Øvelser i Oversættelse fra Dansk til Fransk. Indtil Udgangen af Mai 12 Stile.
- VI Klasse. Samme Læsebog, S. 231—342, 426—436. Til Læsning fra Bladet benyttedes *Fistaines Lectures variées*. Desuden have Disciplene opgivet som Privat læsning 25 à 30 Sider om Maanedens. Af Pios Grammatik er hele Formlæren repeteret, desuden nogle af Ordføiningslærens vigtigste Stykker gennemlæste paa

Skolen. Skriftlige Arbejder paa Skolen (indtil Slutningen af Mai 14 Stile) til Indøvelse af Sproglæren.

VII Klasse. I en Ugetime Læsning fra Bladet i Borings Album littéraire (3die Udgave). Desuden Tartufe af Molière.

Engelsk.

VII Klasse (A. + B.). Repp, English stories, S. 89—142. Macaulay, Biographical Essays, S. 1—40. B. særskilt: førstnævnte Bog S. 1—49 og sidstnævnte S. 117—135. Kortfattet Formlære af Rosing gennemgaaet paa Skolen.

Religion.

- I Klasse. Hele Balslevs Bibelhistorie med Undtagelse af det kirkehistoriske Tillæg. Af Luthers lille Catechismus: Loven, Troen, Fadervor og daglige Morgen-, Aften- og Bordbønner med mundtlige Forklaringer. Af Psalmebog til Kirke- og Huusandagt Nr. 6, 19, 21, 60, 76, 88, 89, 96, 144, 149, 205, 222, 239 og 358. Ved Bibellæsning er gennemgaaet et Udvalg af 1ste Mosebog.
- II Klasse. Det gamle Testamentes Historie indtil Ruth, efter Assens' Lærebog i den bibelske Historie. Luthers lille Catechismus, de 5 Parter med Forklaringerne. Psalmer Nr. 1, 39, 75, 81, 126, 136, 155, 235, 246, 375 og 403. Ved Bibellæsning er gennemgaaet Jesu Christi Historie, dels efter udvalgte Stykker af de 4 Evangelier, dels efter Psalmebogens Fremstilling af Lidelseshistorien.
- III Klasse. Det gamle Testamentes Historie, efter Assens. Balslevs Catechismusforklaring, forfra til den anden Artikel. Psalmer Nr. 2, 3, 10, 24, 68, 78, 184, 221 og 267. Ved Bibellæsning er gennemgaaet Jesu Bjergprædiken.

- IV Klasse.** Jesu Liv indtil Lidelseshistorien, efter Assens. Balslevs Catechismusforklaring, fra Troen til Enden.
- V Klasse, studerende Afdeling:** Det gamle Testaments Historie (Repetition) og Afsnittene om det gamle Testaments kanoniske og apokryfiske Bøger, om Skriftudlægningen og de Skriftkloge, om Apostlenes Gjerninger og om det nye Testaments hellige Skrifter, efter Assens. Hele Balslevs Catechismusforklaring (Repetition). Huustavlen er gennemgaaet efter Luthers lille Catechismus, og med Benyttelse af Psalmebog og Almanak er der meddelt en Fremstilling af det christelige Kirkeaar. I Bibelen er læst Apostlenes Gjerninger.
- VI Klasse.** Afsluttende Repetition af Bibelhistorien, efter Assens, og af den christelige Troes- og Sædelære paa Grundlag af Balslevs Forklaring til Luthers lille Catechismus. Palæstinas Geografi er gennemgaaet i samlet Oversigt, den i V Klasse givne Fremstilling af Kirkeaaet er repeteret, og i Forbindelse hermed ere de kirkelige Formularer ved Sakramenternes Forvaltning forelæste og forklarede.
- VII Klasse.** Johannesevangeliet er læst og forklaret efter Grundsproget. Tønder Nissens Kirkehistorie nærmest til Skolebrug, med Forbigaaelse af § 28, er læst og repeteret.

Historie.

- I Klasse.** Kofods fragmentariske Lærebog, forfra til Norden i de ældste Tider, med Forbigaaelse af Stykker S. 2, 8—10 og 104—105.
- II Klasse.** Kofods fragmentariske Lærebog, fra Norden i de ældste Tider til Enden.
- III Klasse.** Af Danmarkshistorien i første Kursus, efter Thrige's Danmarks, Norges og Sverrigs Historie, er

læst Middelalderen, S. 24—133, og den nyere Tid indtil S. 198. Forbigaaet er, foruden Norges og Sverrigs Historie, det Smaatstilede og Stykker S. 50, 52, 58—59, 60, 62, 64, 107, 116, 149.

IV Klasse. Middelalderens Historie i et første Kursus efter Blochs Lærebog (Læreb. i Verdenshistorien af S. B. Thrige og V. A. Bloch, 2den Del) med Forbigaaelse af Stykker S. 20—21, 25, 26, 34—38, 43—46, 51—53, 55—56, 68—72, 94— øverst 96 og nederst 97—98, 102—103 øverst, 108, 124—130, 135—139.

V Klasse. Danmarkshistorien i Thrige's Nordiske Rigers Historie med enkelte Forbigaaelser. Da denne Lærebog indførtes i forrige Skoleaar i Forbindelse med en Ændring af Planen for den historiske Undervisning i Mellemklasserne, er dette Kursus i Danmarkshistorien nyt for Disciplene i denne Klasse. Det nu Forbigaaede vil i sin Tid blive medtaget ved Slutningsrepetitionen i VII Klasse.
— Realafdelingen har desuden i 2 ugentlige Særtimer repeteret Verdenshistorien, efter Kofods fragmentariske Lærebog, indtil Aar 1815.

VI Klasse. Læst og repeteret Hovedpartiet af Grækenlands og Roms Historie efter Thrige's større Lærebog i den gamle Historie, 2den Udgave, S. 29—218.

VII Klasse. Hele Klassen har gennemgaaet, delvis flere Gange, Oldtidens Historie efter Thrige's større Lærebog. Desuden har den ældre Afdeling repeteret Middelalderen efter Bohrs Bog, den yngre Afdeling Danmarkshistorien efter Allen. Ved disse Slutningsrepetitioner er det paa tidligere Stadier Forbigaaede medtaget.

Geografi.

I Klasse. Oversigt over hele Jordbeskrivelsen, efter Ers-

levs mindre Lærebog i den almindelige Geografi for vore Borgerskoler og tillige for vore Latinskolors 1ste og 2den Klasse, med Forbigaaelse af de fleste Talstørrelser og meget Andet; Danmark noget udførligere end det Øvrige.

II Klasse. Samme Lærebog heelt igjennem med Udeladelse af S. 1—3 og 115—120.

III Klasse. Europa, den danske Stat, Sverrig og Norge, Rusland, Preussen, Tydskland, Nederlandene, Belgien, England, efter Munthe-Velschows Lærebog (16de Oplag).

IV Klasse. Skotland, Irland, Portugal, Spanien, Frankrig, Schweiz, Italien, Østerrig, det osmanniske Rige i Europa og Grækenland, efter Munthe-Velschows Lærebog.

— Realafdelingen i en særskilt Ugetime: Asien og Afrika, efter samme Lærebog.

V Klasse. Asien, Afrika, Amerika og Australien. Munthe-Velschows Lærebog.

— Realafdelingen i en særskilt Ugetime: Europa samt Hovedtrækkene af den mathematisk-physiske Geografi. Samme Lærebog.

VI Klasse. Sidste afsluttende Repetition af Munthe-Velschows Lærebog, med mundtlige Meddelelser. Efter Indledningen i samme Lærebog er den mathematisk-physiske Geografi gjennemgaaet, ligeledes med mundtlige Meddelelser.

Regning og Arithmetik.

I Klasse. Praktisk Regning med Brøk efter Mundts Regnebog; jævnlig Øvelse i Hovedregning.

II Klasse. Regning med Brøk og Reguladetri efter Mundt, med Øvelse i Hovedregning.

III Klasse. Læst og indøvet Steens elementære Arith-

metik, §§ 1—5, Tal, Sum, Produkt, Proportioner og Decimalbrøk. I den største Del af Aaret har en Time ugentlig været anvendt til praktisk Regning med Brøk og Reguladetri.

III Klasse, Realafdelingen tillige praktisk Regning efter Mundts eller Meiers Regnebog.

IV Klasse. Læst Steens elementære Algebra § 1 (om Potents) og af § 2 (Rod) Art. 14—18. Uddragning af Kvadrat- og Kubikrod. Repeteret Proportioner og Decimalbrøk efter Steens elementære Arithmetik.

— Realafdelingen desuden praktisk Regning efter Meiers Regnebog paa Skolen. Læst og indøvet Ligninger af 1ste og 2den Grad med een Ubekjendt (Steen, Elementær Algebra, § 5, Art. 46—52).

V Klasse. Læst Steens elementære Algebra, §§ 2 og 3: Rod og Potents i udvidet Betydning. Skriftlige Hjemmearbejder, istedetfor Lektie, 2 à 3 Gange maanedlig og Øvelser paa Skolen i de tilsvarende Timer.

— Realafdelingen tillige praktisk Regning paa Skolen efter Meiers Bog og et skriftligt Hjemmearbejde om Ugen. Desuden læst Steens elementære Algebra, §§ 4, 5 og 6, Logarithmer og Ligninger, og repeteret § 2 samt den elementære Arithmetik.

VI Klasse. Læst Steens elementære Algebra, §§ 4, 5, 6 (Logarithmer og Ligninger). Skriftlige matematiske Opgaver som Hjemmearbejde istedetfor Lektie, høist 3 Gange om Maanednen, og Opgaver paa Skolen i de tilsvarende Timer.

VII Klasse. Repeteret Steens elementære Arithmetik og Algebra. Skriftlige matematiske Opgaver som Hjemmearbejde en Gang ugentlig og Øvelser paa Skolen i de tilsvarende Timer.

Geometri.

IV Klasse. Læst Ramus's elementære Geometri, Art. 1—59, og Problemerne 1—11 i Art. 64.

— Realafdelingen desuden: Art. 60—63 og Problemerne 12—18 i Art. 64, samt Art. 65—75.

V Klasse. Ramus's Geometri, Art. 57—63; Problemerne 15 til 18 i Art. 64; Art. 65—95 og Problemerne i Art. 109—110.

— Realafdelingen særskilt: Art. 111—127 med nogle Undtagelser. Fladers og Legemers Beregning efter Mundts Stereometri, Kap. 2, 3, 4 og 5. Repeteret Ramus's Geometri, Art. 1—57.

VI Klasse. Læst Ramus's Geometri, Art. 111—127, med Undtagelse af nogle mere combinerede Opgaver, og repeteret Problemerne i Art. 109 og 110.

VII Klasse. Læst Ramus's Trigonometri, §§ 1—7 og 9—15.

Yngste Afdeling har desuden læst Ramus's Stereometri, Art. 1—83 og 85—88.

Ældste Afdeling: Afsluttende Repetition af Ramus's Plangeometri og Stereometri. De skriftlige Hjemmearbejder have som oftest været geometriske.

Naturhistorie.

I Klasse. Efter Lützens Lærebog Nr. 2 er læst enkelte Stykker, saasom: Aber, Insektædere, Rovdyr, Sæler, Drøvtyggere, Tykhudede, Rovfugle, Spurvefugle, Klattrefugle, Duer, Høns, Strudse, Vadefugle og Svømmefugle.

I Begyndelsen og Slutningen af Skoleaaret Øvelser i den botaniske Terminologi: Bladet, Bladstillingen, Stængelen, Roden, Blomsterstanden, Blomsterdækker Støvdragere, uden Bog, idet Disciplene selv maa samle

Blade, Blomster og Planter, der benyttes som Materiale ved Undervisningen.

II Klasse. Af Lützens Lærebog Nr. 2 er læst: Insekter, Edderkopper, Tusindbeen, Krebsdyr, Blæksprutter, Snegle, Muslinger, Søborrer, Søstjerner, Slangestjerner og Sølilier.

Øvelser i den botaniske Terminologi: Roden, Stængelen, Bladet, Bladstillingen, Blomstens Dele, Blomsterstanden, Kronen, Støvdragerne, Linnées System og Frugtens Hovedformer.

III Klasse. Efter Vaupell, Planterigets Naturhistorie, 3die Udgave ved Grønlund, er læst: 1ste Afdeling S. 1—67. Efter Lützens Lærebog Nr. 2 er læst: Pattedyr S. 1—68.

IV Klasse. Efter Vaupell, Planterigets Naturhistorie ved Grønlund, er læst S. 128—174 (tokimbladede Planter). Efter Lützens Lærebog Nr. 2 læst: Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske, S. 69—159.

— Realafdelingen i en særskilt Ugetime desuden efter Vaupell, 3die Udgave: Blomsterløse Planter, S. 191—213, og efter Lütken: Leddyr, S. 160—213.

V Klasse. Efter Vaupell, 3die Udgave ved Grønlund, er læst: Plantens Sammensætning og Liv, S. 68—127, samt enkimbladede, nøgenfrøede og blomsterløse Planter. Efter Lütken: Leddyr og Bløddyr, S. 160—242.

— Realafdelingen: Afsluttende Repetition efter Lützens og Vaupells Lærebøger.

VI Klasse. Afsluttende Repetition efter Lützens Lærebog Nr. 2, og Vaupell: Planterigets Naturhistorie, 2den Udg.

Naturlære.

VII Klasse. Naturlærens chemiske Del efter Petersen, 3die Udg., og Bølgebevægelsen efter Ørstedes Lærebog, 3die Udg.

Den ældre Afdeling særskilt: Repeteret Naturlærens mekaniske Del efter Ørsted; Astronomi efter Ramus's Grundtræk, udgivne af Steen, §§ 1—6, 8—15 og 17.

V. Skolens Bygninger og Inventar.

Bygningerne ere i dette Skoleaar vedligeholdte, men intet Nyt udført. Af nyt Inventarium er en Dobbeltreol til Bibliotheket anskaffet.

VI. Bibliothek og videnskabelige Samlinger.

A.

J. D. Hages Legat.

1. Regnskab for Legatet i Finantsaaret 1869—70.

1. Legatet eier:

en Panteobligation . . . . 1,500 Rd.

en Hartkornsudjævningsobligation for Jordlodden ved Stege 50 —

2. Indtægt i Finantsaaret 1869—70:

Beholdning den 31te Marts 1869 . . 64 Rd. 44 Sk.

Renter for Kalenderaaret 1869 . . . 62 — " —

Forpagtningsafgift for 1870 . . . . 358 — 4 —

---

484 Rd. 48 Sk.

3. Udgift i samme Finantsaar:

Boghandlerregninger . . 216 Rd. 38 Sk.

Indbinding . . . . . 19 — 17 —

Lateris 235 Rd. 55 Sk. 484 Rd. 48 Sk.

Transport	235 Rd. 55 Sk.	484 Rd. 48 Sk.
Chemiske Præparater . .	3 —	24 —
Snedkerarbejde ved Biblio- thekets Lokale, Legatets Andel	19 —	53 —
		258 — 36 —

Kontant Beholdning den 31te Marts 1870: 226 Rd. 12 Sk.

2. For Legatets Regning kjøbte Bøger.

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. H. 2—4. Kbhvn. 1869.
 Uftjykker vedkommende den isølandske Forfatnings- og Finantsag. Kbhvn.
 1870.
- Botanisk Tidsskrift, red. af H. Kiærskov. B. 3. H. 2—4. Kbhvn.
 1869.
- P. Brock, Den oldenborgske Kongeslægt, især under Enevælden,
 belyst ved den chronologiske Samling paa Rosenborg Slot.
 Kbhvn. 1870.
- Budtz Müller & Comp., Danske Mindesmærker i photographiske
 Fremstillinger. Thorvaldsens Arbejder efter Originalerne i Museet.
 Med dansk og fransk Text. Lev. 30—39. Kbhvn. 1869—70.
- Danske Mindesmærker, udg. af en Forening. Supplementshefte.
 Sorø Kirke. Afd. 3. Beskrevet af N. Høyen. (5 Tavler med
 6 Ark Text, samt Titel, Forord og Indholdsfortegnelse til hele
 Samlingen.) Kbhvn. 1869.
- C. G. Fabricius, Urfunden zur Geschichte des Fürstenthums Rügen
 unter den eingebornen Fürsten. B. 4. Abth. 4. Berlin 1869.
- C. Fogh, C. F. Lütken og Eug. Warming, Tidsskrift for popu-
 lære Fremstillinger af Naturvidenskabene. R. 4. B. 1. H. 3—6.
 B. 2. H. 1—2. Kbhvn. 1869—70.
- Gervinus, Geschichte des neunzehnten Jahrhunderts seit den Wiener Ver-
 trägen. B. 1—8. Leipzig 1855—66. Med Sammes Einleitung
 4. Aufl., ib. 1864.
- P. Heeren u. J. Ukert, Geschichte der europäischen Staaten. (F. C.
 Dahlmann, Geschichte v. Dänemark. B. 1—3.) Hamburg 1840—43.
 — (C. G. Geijer, Geschichte Schwedens. Aus der schwedischen Hand-
 schrift des Verfassers überf. v. S. P. Veffler. B. 1—3.) Hamburg
 1832—34.

- L. Heeren u. F. Ukert, Geschichte der europäischen Staaten. (F. J. Carlson, Geschichte Schwedens. Aus der schwedischen Handschrift des Verfassers übers. v. J. E. Petersen. B. 4.) Gotha 1855.
- (J. E. v. Pfister, Geschichte der Deutschen, nach den Quellen. B. 4—5.) Hamburg 1833—35.
- (Møller, Register til Leo's Italic, Pfisters Lydsland og v. Kampes Nederlandene.)
- J. Kinch, Ribe Byes Historie og Beskrivelse indtil Reformationen. H. 3—4. Ribe 1869.
- Joh. Lange, Haandbog i den danske Flora. Udg. 3. Kbhvn. 1864.
- Leonora Christine Ulfeldts »Jammersminde«. Udg. af Birket Smith. Kbhvn. 1869.
- Lübke, Konsthistorie ved Jul. Lange. Lev. 1—4. Kbhvn. 1869—70.
- Meklenburgisches Urkundenbuch. Herausgeg. v. dem Verein für Meklenburgische Geschichte u. Alterthumskunde. B. V. 1301—1312. Schwerin 1869.
- C. F. C. Møller, Læren om Rumstørrelser. D. 1. Plangeometri. Kbhvn. 1870.
- J. Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik für Künstler u. Kunstfreunde 2. umgearb. Aufl. B. 1—2. Leipzig 1869—70.
- Franz Palacky, Geschichte v. Böhmen. B. 5. Abth. 2. Prag 1867.
- Carl Peter, Geschichte Roms in drei Bänden. B. 3. Abth. 2. Halle 1869.
- Petermann, Mittheilungen a. d. Gesamtgebiete der Geographie. V—XII. 1869. 1—V. 1870. Gotha.
- Ergänzungsheft Nr. 26. Gotha 1869.
- Poggendorf, Annalen der Physik u. Chemie. Nr. 4—12. 1869. 1—4. 1870. Leipzig.
- Geopold v. Ranke's sämtliche Werke. B. 1—XV. Leipzig 1867—70.
- J. T. Ravn, Fremstilling af Krigsbegivenhederne paa Als. Kbhvn. 1870.
- Samlinger til jydsk Historie og Topographie. B. 2. H. 3—4. Udg. af det jydsketopographisk-historiske Selskab. Aalborg 1868—69.
- Fr. Schiern, Historiske Studier. D. 1—2. Kbhvn. 1856—57.
- Schiøtte, Naturhistorisk Tidsskrift, stiftet af Henrik Krøyer. R. 3. B. 4. H. 3. B. 5. H. 3. B. 6. H. 1—2. Kbhvn. 1867—70.
- A. Stieler's Handatlas. Neue Bearb. a. d. J. 1869. Gotha 1869.
- H. v. Sybel, Historische Zeitschrift. Jahrg. 11. S. 2—4. Jahrg. 12. S. 1—2. München 1869—70. Tillige Register til B. 1—20.
- G. Weber, Allgemeine Weltgeschichte. B. 8. Erste Hälfte. Geschichte des Mittelalters. Th. 4. Leipzig 1869.

G. B. Wiberg, Personahistoriske osv. Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie. S. 5—15. Odense 1869—70.

Til de Naturvidenskabelige Samlinger er Intet anskaffet for Legatets Midler; men af Skolens forhenværende Discipel Laurits Jensen er givet en Flodkrebs (i Spiritus) og Kraniet af et Menneske; og af Discipel A. Friis i IV Klasse en lille Bikage.

B.

Bøger anskaffede for Skolekassens Tilskud eller givne af Ministeriet og Andre.

I denne Fortegnelse ere de fra Kirke- og Undervisningsministeriet sendte Bøger mærkede med †; Andres Gaver med *.

† Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kgl. Bibliothek. Udg. af Chr. Bruun. Kbhvn. 1869.

† Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv. B. 4. H. 4. Kbhvn. 1869.

Kr. Arentzen, Baggesen og Øhlenschlæger indtil Sommeren 1802. Kbhvn. 1870.

Ausgewählte Komödien v. Aristophanes. Erklärt v. Th. Kock. (Sammlung griechischer u. lateinischer Schriftsteller v. M. Haupt u. H. Sauppe.) B. 3, 2te umgearb. Auflage. Berlin 1868. B. 4, ib. 1864.

J. P. Bang, Forklarende Bemærkninger til de 12 første Sange af Homers Iliade. Kbhvn. 1869.

Becker — Marquardt, Handbuch der Römischen Alterthümer. Th. 5. Abth. 1—2. (J. Marquardt, Römische Privatalterthümer.) Leipzig 1864—67.

Berggreen, Antiphonale. Kbhvn. 1867.

G. Bernhardt, Grundriss der griechischen Litteratur. Dritte Bearbeitung. Th. 1—II, Abth. I. Halle 1861—67.

Brøchner, Om det Religiøse i dets Eenhed med det Humane. Kbhvn. 1869.

- H. Brøchner, Bidrag til Opfattelsen af Philosophiens historiske Udvikling. Kbhvn. 1869.
- R. Cleasby & G. Vigfuson, An Icelandic-English Dictionary. Part. I. A—H. Oxford 1869.
- E. Collin, Anonymer og Pseudonymer i den danske, norske og islandske Literatur. Kbhvn. 1869.
- Constantini Porphyrogeniti imperatoris de ceremoniis aulae Byzantinæ libri duo Graece et Latine e recensione Jo. Jac. Reiskii. Vol. I—II. Bonnæ 1829—30. (Corpus scriptorum historiae Byzantinæ.)
- Corpus inscriptionum Latinarum consilio et auctoritate Academiae litterarum Regiæ Borussicæ editum V. 2. (Inscriptiones Hispaniæ Latinæ. Ed. Aem. Hübner.) Berolini 1869.
- Chr. Cunæus, Religionsundervisningen. En pædagogisk Under søgelse. Kbhvn. 1869.
- Dexippi, Eunapii, Petri Patricii, Malchi, Menandri historiarum quæ supersunt e recensione Imm. Bekkeri et B. G. Niebuhr. (Corpus scriptorum historiae Byzantinæ.) Bonnæ 1829.
- L. Dietrichson, Omrids af den norske Poesis Historie. Kbhvn. 1869.
- Diodori Bibliotheca historica, rec. Ludov. Dindorfus. Lipsiæ (Teubner). V. I—V. 1866—68.
- Epistolæ obscurorum virorum p. p. Lipsiæ 1869.
- M. Fabi Quintiliani institutionis oratoriæ libri duodecim. Rec. Carolus Halm. Pars prior. Lipsiæ 1868.
- Facciolati, Forcellini et Furlanetti, Lexicon totius Latinitatis. cur Franc. Corradini. Tom. II, fasc. VII—X.
- Fleckeisen u. Masius, Neue Jahrbücher für Philologie u. Pædagogik. B. 99—100. H. 5—12. B. 101—102. H. 1—2. Leipzig 1869—70.
- † Forelæsninger og Øvelser ved Kjøbenhavns Universitet og den polytechniske Lærestalt i Foraars- og Esteraarshalvaaret 1869.
- D. Fibiger, Deutsche Anthologie. Eine Auswahl deutscher Gedichte für die mittlern u. obersten Classen der Gelehrten- u. Realschulen. Kopenhagen 1861.
- Deutsches Lesebuch. Eine Auswahl prosaischer Lesestücke für die mittlern u. obersten Classen der Gelehrten- u. Realschulen. Kopenh. 1861.
- Frommelt, Florilegium Latinum. Jenæ 1868.
- Gallia C. Julii Caesaris temporibus; scholarum in usum edidit Arm. Reinhard. Stuttgartiæ. (4 Blade, opklæbet, ferniseret og med Stokke.) Til Skolebrug.
- Die Geschichte des Herodotes, übers. v. Fr. Lange. Zweite verbesserte Auflage. Th. I—II. Breslau 1824.

- J. Grimm u. W. Grimm, Deutsches Wörterbuch. Fortgesetzt v. R. Hildebrand u. K. Weigand. B. 4. Lief. 3. Fül—Fürders. B. 4. Abth. 2. Lief. 2. Halmenmeer—Hasen. B. 5. Lief. 9. Krachen—Kreistag. Leipzig 1869.
- N. F. S. Grundtvig, Nordens Mythologie eller Sindbilled-Sprog. Udg. 3. H. 2—5. (Slutning.) Kbhvn. 1869.
- F. Helveg, Religionsfilosofi og Dogmatik, særlig med Hensyn til R. Nielsens »Religionsphilosophie«. Kbhvn. 1869.
- Hermes, Zeitschrift für classische Philologie, unter Mitwirkung v. R. Hercher, A. Kirchhoff, Th. Mommsen, herausgeg. v. Emil Hübnér. B. I—III. B. IV. H. 1—3. Berlin 1866—70.
- † Historisk Tidsskrift, udg. af den danske historiske Forening. Redig. af E. Holm. B. 6. H. 3. Kbhvn. 1869.
- Q. Horatius Flaccus, ex recensione et cum notis atque emendationibus Richardi Bentleii. Tom. I—II. Editio tertia. Berolini 1869.
- Des Q. Horatius Flaccus Episteln und Buch v. der Dichtkunst mit Einleitung u. kritischen Bemerkungen v. Otto Ribbeck. Berlin 1869.
- † P. V. Heiberg, Bidrag til Læren om Stofskiftet (med. Doctordisp.). Kbhvn. 1869.
- Joannis Malalæ Chronographia ex recensione Ludovici Dindorfii. Bonnæ 1831. (Corpus scriptorum historiæ Byzantinæ.)
- † Jørgensen, Overjodider af Alkaloiderne (philos. Doctordisp.). Kbhvn. 1869.
- Fr. Kurts, Allgemeine Mythologie. Leipzig 1869.
- † J. P. T. Kønigsfeldt, Alphabetisk Navne- og Sagregister til Historisk Tidsskrift, R. 3, B. I—VI. Kbhvn.
- Landskabsfortegninger, tegnede af Landskabsmalerne C. F. Aagaard, Prof. Buntzen, V. Kyhn og Nordahl Grove. H. 4. (5 lithograferede Tavler.) Kbhvn. 1869.
- † Liste over de Studerende, som i Aaret 1869 have taget philosophisk Examen.
- † Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen, samlede og udg. ved S. B. Skibsted. B. I. 1857—59. Kbhvn. 1869.
- Lucianus Samosatensis. Franc. Fritzschi rec. Vol. II, p. II. Rostochii 1870.
- K. J. Lyngbye, Det nordiske Retskrivningsmøde i Stockholm den 25de—30te Juli 1869.
- * A. S. Niemeyer, Charakteristik der Bibel.*) Neue Aufl. Th. 1—5. Halle 1830—31.

*) Givet af Frøken F. r. B e c h i Nykjøbing Kloster.

Nordisk Conversationøksikon. 2den Udgave. S. 1—7. Kbhvn. 1869—70.

† Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i 1867. Nr. 7. 1868. 3—4. 1869. 1. (J. Steenstrup.)

* C. Paludan-Müller, Grevens Feide, skildret efter trykte og utrykte Kilder. D. 1—2. Kbhvn. 1853—54.

† J. Petersen, Lungesvindstotens og Tuberculosens omtvistede Contagiositet og Inoculabilitet (med. Disp.). Kbhvn. 1869.

† H. Philipsen, Om Insufficiens af de indre Øienmuskler. (Med. Doctordisp.) Kbhvn. 1868.

Ferd. Piper, Evangelischer Kalender, Jahrb. f. 1870. Leipzig 1870.

C. Plini Caecili Secundi Epistularum libri novem. Ex recens. Henrici Keilii. Lipsiæ 1870.

Poetæ scenici Græci, ex recens. Guil. Dindorfii. Lipsiæ 1869. Lief. 10.

† Programmer.

1. Indbydelsesskrifter fra Kongeriget Danmark for 1868—69.
  - a. Indbydelsesskrift til Kjøbenhavns Universitets Aarsfest til Erindring om Kirkens Reformation (C. V. Holten, Om Virksomhedernes Omdannelse i Naturen). Kbhvn. 1868.
  - b. — i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag den 8de April 1869 (A. Buntzen, Chirurgen i Danmark i Midten af det forrige Aarhundrede). Kbhvn. 1869.
  - c. — i Anledning af D. K. H. Kronprinds Frederiks og Kronprindsesse Lovisas Formøling den 28de Juli 1869 (E. Holm, Danmarks politiske Stilling under den franske Revolution 1791—1797). Kbhvn. 1869.
  - d. — fra de lærde Skoler og høiere Realskoler i Kongeriget Danmark og paa Island i Skoleaaret 1868—69. Aalborg Kathedralskole (Hundrup, Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole, I. Rektorer). Aarhus Kathedralskole (Erslev, Nogle Ord om naturhistoriske Lærebøger, tilligemed Brudstykker af en Lærebog i Botanik). Frederiksborg lærde Skole (Smaabemærkninger). Herlufsholms lærde Skole (Hoff, Om Oldtidens Bygningsformer). Horsens lærde Skole (Bisted, Torqvato Tasso's befriede Jerusalem, Fortsættelse). Helsingørs høiere Realskole. De kjøbenhavnske Skoler: Borgerdydskolen i Kjøbenhavn (Nogle statistiske Efterretninger om Skolen fra dens Stiftelse indtil nu). Haderslev

Læreres Skole. Latin- og Realskolen i Store Kongens-
 gade Nr. 55. Metropolitan-skolen. v. Westens Institut.
 Nykjøbing Cathedralsskole. Odense Cathedralsskole. (Bro-
 berg, Romanen om Rosen, Allegorisk Digtning fra Middelalderen.)
 Randers lærde Skole. Ribe Cathedralsskole. Roskilde
 Cathedralsskole (Petersen, Et Par Tilføielser til de i Roskilde
 Cathedralsskole benyttede Lærebøger i Naturlære). Rønne
 høiere Realskole (Jespersen, Fosforitens Anvendelse). Sla-
 gelse Realskole (Et Par Ord om Opmærksomhedens Betydning
 for Dannelsen). Sorø Akademis Skole (Lorenzen, Bemærk-
 ninger om Skolevæsenet i Schweitz). Thisted Realskole.
 Veile Amt's høiere Realskole. Viborg Cathedralsskole
 (Lefolii, Til Forstaaelse). Vordingborg Realskole (Om de
 tidlige Udrædelser af Realskolen). Skýrsla um hinn lærða
 Skóla í Reykjavík. Skóla-Árid 1867—68. Jón Þorkelsson,
 Skýringar á vísun í nokkurum íslenskum sögum.)

2. Programmer fra de svenske Skoler for 1869: Carlskrona
 högre Elementar-Läroverk, till.: Carlshamn, Sølv-
 borg, Rønneby lägre E.-L. Carlstads högre E.-L., till.:
 Kristinehamn, Åmål, Filipstad, Arvika. Christianstad
 h. E.-L., till.: Engelholm og Cimbrishamn. Falun, till.:
 Hedemora, Säther og Avesta. Gefle. Göteborgs og Bo-
 hus Läns E.-L. Göteborgs h. E.-L. Udevallas l. E.-L.
 Göteborgs femklassiga Lv. Göteborgs treklassiga Lv.
 Strömstad, Marstrand, Kongelf. Halmstads h. E.-L.
 Helsingborg. Hernöesand, Sundsvall, Örnsköldsvik.
 Hudiksvall. Jonköping, till.: Grenna. Kalmar Stift:
 Kalmar h. E.-L., till.: Oscarshamn, Borgholm, Mönsterås.
 Linköping, till.: Ekesjö, Wadstena, Skeninge. Luleå.
 Lund, Carolinska Katedralskolan, till.: Landskrona.
 Malmö. Norrköping, Söderköping, Wimmerby. Nykö-
 ping. Skara, till.: Mariestad, Lidköping, Sköfde, Hjo,
 Falköping. Stockholms h. og l. E.-L.: Nya Elementar-
 skolan i Stockholm. Strengnäs, till.: Eskilstuna, Söder-
 telje, Mariefred. Upsala, till.: Norrtelje. Enköping, Öre-
 grund. Wenersborg, till.: Borås, Alingsås, Ulricehamn.
 Westerås, till.: Sala, Arboga, Köping, Nora, Linde. We-
 stervik. Wexiø, till.: Wernamo. Wisby. Örebro, till.:
 Askersunds l. E.-L. Östersund.

Prometheus i Lænker, Tragedie af Aischylos. Oversat og oplyst
 af F. L. Vibe. Kbhvn. 1869.

- † C. E. F. Reinhardt, *Det kjøbenhavnske Communitets Historie i kort Oversigt*. Kbhvn. 1869.
- Revue des deux mondes*. Juillet—Decembre 1869. Janvier—Juin 1870. Paris.
- H. Ritter et L. Preller, *Historia Philosophiæ Græcæ et Romanæ ex fontium locis contexta*. Editio quarta. Gothæ 1869.
- † Samling af Love og Anordninger m. m. af mere almindelig Interesse, udg. efter Indenrigsministeriets Foranstaltning. 1865—69. S. 5. Kbhvn. 1869.
- K. Sick: *Franske Læsestykker, især til Brug for de lærde Skolers øverste Classer*. H. 1—3. Odense 1867—1869.
- (K. Sick) *Memento*. Samling af grammatikalske m. fl. Bemærkninger til Brug ved Undervisningen i Fransk. Odense 1870.
- W. Schafspeares Dramatiske Værker, oversatte af Ed. Lemboe. S. 17—18 (27—28). Kbhvn. 1869.
- (S. Scharling) *Dansk Tidsskrift for Kirke- og Folkeliv, Literatur og Kunst*. 1869, S. 12—24; 1870, S. 1—9. Kbhvn.
- † *Statistisk Tabelværk*. R. 3. H. 12—15. Kbhvn. 1869.
- † *Statistiske Meddelelser*. B. 8. Kbhvn. 1869.
- † Thor Sundby, *Brunetto Latinos Levnet og Skrifter (philos. Doctor-disputats)*. Kbhvn. 1869.
- † V. Thomsen, *Den gotiske Sprogklasses Indflydelse paa den finske (philos. Doctordisp.)*. Kbhvn. 1868.
- * S. B. Thrige, *Lærebog i Geografien*. Udg. 4. Kbhvn. 1869.
- Tidskrift for Philologi og Pædagogik*. Aarg. 8. H. 3—4. Kbhvn. 1869—70.
- Valerii Maximi factorum et dictorum memorabilium libri IX; Julii Paridis et Januarii Nepotiani epitomis adjectis*. Rec. Carolus Halm. Lipsiæ 1865. (Teubner.)
- Vandenhoeck & Ruprecht, *Bibliotheka historica; herausg. v. Müldner*. Jahrg. 17. H. 1. Januar bis Juni 1869.
- * *Berzeichniß der Bücher, Landkarten zc. welche vom Januar bis zum Juni 1869 erschienen*.
- Xenophontis Commentarii*. Recens. et præfatus est Ludovicus Dindorfus. Editio tertia emendatior. Lipsiæ 1868. (Teubner.)
-

VII. Udsigt over Skolens Regnskaber for Aaret fra 1ste April 1869 indtil 31te Marts 1870.

Indtægter og Udgifter ere i Finantsaaret 1869—70
passerede Skolens Kasse saaledes:

Indtægt.

Kassebeholdning den 31te Marts 1869:

	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.
Skolens Hovedfond tilhørende	1,491	69½.		
Hages Legat	64	44.		
Stipendiefonden	109	34.		
			1,665	51½.
Jordebogs-Indtægter efter Fradrag af de Udgifter, som forlods afholdes	1,845	90.		
Renter af Hovedfondens Kapitaler	906	51.		
Skolekontingenter	3,522	16.		
Lærerkostpenge fra Nykjøbing Hospital	208	"		
Forskjellige ubestemte Indtægter	6	"		
Tilskud fra den almindelige Skolefond	11,250	"		
Indfriet Obligationsgjæld	547	22.		
Udtaget af Sparekassen	500	"		
Indeholdt i Lærernes Lønninger	523	68.		
Bibliothekets særlige Indtægter (Hages Legat)	420	4.		
Stipendiefondens særlige Indtægter	1,349	1.		
Indfriet Obligationsgjæld og udtaget af Sparekassen	1,550	"		
			24,294	15½.

Udgift.

	Udgift.		Bevilget.	
	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.
Faste Lønninger	12,915	64.		
Inspektionshonorar	100	»		
Pedellens Løn	106	»		
Timeundervisning	1,106	78.		
Pensioner og Vartpenge	1,155	»		
Bibliothek og videnskabelige Samlinger	198	64.	(200	»)
Bygningers Vedligeholdelse	352	77.	(400	»)
Leieudgift for Skolelokale (Badehus)	40	»	(40	»)
Inventariets Vedligeholdelse	93	38.	(93	38.)
Brændsel og Belysning	346	82.	(390	»)
Kommunale Skatter og Afgifter	161	51.		
Regnskabsføringen	320	»		
125 Tdr. Byg til Stipendiefonden	602	83.		
Forskjellige løbende og extraord. Udgifter	318	92.	(374	»)
Til Undervisning i Skydevaabens Brug	69	43.	(90	»)
Indsendt for Lærerne til Livrenteanstalten	531	44.		
Indsat i Sparekasse	547	22.		
Udlaant mod Panteobligation	500	»		
Bibliothekets særlige Udgifter (Hages Legat)	258	36.		
Stipendiefondens Udgifter	1,139	46.		
Indsat i Sparekasse	500	»		
Udlaant mod Panteobligation	1,250	»		
	22,614	52.		

Lateris 22,614 52.

	Rd.	Sk.
Transport	22,614	52.
Kassebeholdning d. 31te Marts 1870:		
	Rd.	Sk.
Hovedfondens . . .	1,334	58 $\frac{1}{4}$.
Hages Legats . . .	226	12.
Stipendiefondens . . .	118	85.
	1,679	59 $\frac{1}{4}$.
Balance	24,294	15 $\frac{1}{4}$.

Anm. Af de fra den almindelige Skolefond modtagne 11,250 Rd. ere 1,155 Rd. til Pensioner og Vartpenge; 602 Rd. 83 Sk. til Stipendiefondens 125 Tdr. Byg; Resten, 9,492 Rd. 13 Sk., bliver saaledes Fondens Tilskud til Skolens egne Fornødenheder.

Stipendiefonden.

Indtægt.		Rd.	Sk.
Kassebeholdning den 31te Marts 1869 . . .		109	34.
Renter af Fondens Kapitaler		741	18.
Renteandel af Jessens Legat		4	92.
125 Tdr. Byg efter Nykjøbing Amts Kapitels-			
taxt af 30te Januar 1870 à 4 Rd. 79 Sk.		602	83.
Indfriet Obligationsgjæld		750	»
Udtaget af Sparekassen		800	»
		3,008	35.

Udgift.		Rd.	Sk.
Udbetalte og indsendte Oplagspenge		480	»
Udbetalte Stipendiedele		332	48.
Extraordinaire Understøttelser til			
Studenter og Disciple		300	»
Lateris	1,112	48.	3,008 35.

	Transport	1,112 48.	3,008 35.
Regnskabsføringen	. . . . .	26 94.	
Udlaant mod Panteobligation	. .	1,250 »	
Indsat til Forrentning i Sparekassen		500 »	
			2,889 46.
Kassebeholdning den 31te Marts 1870	. .	118 85.	

Afgangs- og Hovedexamen.

Ifølge Kirke- og Undervisningsministeriets Ordre af 2den Juni d. A. faldt den skriftlige Afgangsexamen Onsdag den 22de, Torsdag den 23de og Løverdags den 25de Juni; til de samme Dage henlagdes alt Skriftligt saavel for de Realister, der iaar underkaste sig Forberedelsesexamen, som for den øvrige Skole, samt Regning i I og II Klasse.

Iøvrigt holdes den mundtlige Afgangs- og Hovedexamen saaledes:

Fredag den 8de Juli.

- Kl. 9 $\frac{1}{4}$ —12. Afgangsexamen, Historie. Salen.
- 9—12. VI Kl.: Geografi. 7de Klasses Værelse.
- 9—11. V Kl.: Arithmetik. 6te Kl. V.
- 9—12. I Kl.: Historie og Geografi. 4de Kl. V.
- 3 $\frac{1}{4}$ —5. VII Kl. B : Historie. Salen.
- 3—5. III Kl.: Fransk. 7de Kl. V.
- 3—5. IV Kl.: Geometri. 4de Kl. V.

Løverdags den 9de Juli.

- Kl. 8—8 $\frac{3}{4}$. Real-Afgangsexamen, Dansk. Salen.
- 9—11. VII Kl. B.: Latin. 7de Kl. V.

- Kl. 9—12. VI Kl.: Tydsk. 4de Kl. V.
 — 9—12. III Kl.: Naturhistorie. 6te Kl. V.
 — 3—5. V Kl.: Naturhistorie. 7de Kl. V.
 — 3—5. IV Kl.: Historie. 4de Kl. V.
 — 3—4½. I Kl.: Tydsk. 6te Kl. V.
 — 6—7. Almindelig Sangprøve. Salen.

Mandag den 11te Juli.

- Kl. 9—11½. Afgangsexamen, Arithmetik. Salen.
 — 9¼—12. VI Kl.: Religion. 7de Kl. V.
 — 9—11. V Kl. A.: Græsk. 6te Kl. V.
 — 3—5. IV Kl.: Naturhistorie. 4de Kl. V.
 — 3—5. III Kl.: Dansk. 7de Kl. V.
 — 3—5. II Kl.: Historie og Geografi. 6te Kl. V.

Tirsdag den 12te Juli.

- Kl. 9¼—11. Real-Afgangsexamen, Historie og Geografi. Salen.
 — 9—11½. VII Kl. B.: Matematik. 7de Kl. V.
 — 9—12. III Kl.: Religion. 4de Kl. V.
 — 2—5. VI Kl.: Latin. 4de Kl. V.
 — 3—5. V Kl.: Tydsk. 6te Kl. V.
 — 3—5. IV Kl.: Arithmetik. Salen.
 — 3—5. II Kl.: Dansk. 7de Kl. V.

Onsdag den 13de Juli.

- Kl. 9—12. Afgangsexamen, Latin. Salen.
 — 9½—12. VI Kl.: Arithmetik. 7de Kl. V.
 — 9—11½. V Kl.: Fransk. 4de Kl. V.
 — 8—9. II Kl.: Naturhistorie. 6te Kl. V.
 — 3—5. IV Kl.: Tydsk. 4de Kl. V.
 — 3—5. III Kl.: Arithmetik. 7de Kl. V.

Torsdag den 14de Juli.

- Kl. 9—11½. Afgangsexamen, Geometri. Salen.
 — 9—12. VI Kl: Græsk. 7de Kl. V.
 — 9¼—11½. V Kl.: Historie. 4de Kl. V.
 — 3—5. Real-Afgangsexamen, Matematik.
 Salen.
 — 3—5. VII Kl. B.: Fransk og Engelsk. 7de Kl. V.
 — 3—5. VKl. A.: Religion; VKl. B: Dansk. 6te Kl. V.

Fredag den 15de Juli.

- Kl. 9—11½. VII Kl. B.: Religion og Hebraisk. 6te Kl. V.
 — 8½—11. VI Kl.: Geometri. Salen.
 — 9—11. IV Kl. A.: Latin. 4de Kl. V.
 — 9—11. III Kl.: Tydsk. 7de Kl. V.
 — 12—1. Almindelig Gymnastikprøve.
 Om Eftermiddagen Kl. 3½ prøves Nyanmeldte.

Lørdag den 16de Juli.

- Kl. 9—11½. Afgangsexamen, Græsk. Salen.
 — 9—11. V Kl.: Geometri. 6te Kl. V.
 — 9—12. IV Kl.: Religion. 4de Kl. V.
 — 9¼—12. III Kl.: Historie. 7de Kl. V.
 — 2—3. Real-Afgangsexamen, Tydsk. Salen.
 — 3—5. V Kl.: Geografi. Salen.
 — 3—5. IV Kl.: Fransk. 4de Kl. V.

Mandag den 18de Juli.

- Kl. 9—10. Afgangsexamen, Hebraisk. Salen.
 — 10¼—12. VII Kl. B.: Græsk. Salen.
 — 9—12. VI Kl.: Naturhistorie. 7de Kl. V.
 — 10¼—12. II Kl.: Religion. 4de Kl. V.
 — 3—5. IV Kl. A.: Græsk. 6te Kl. V.

- Kl. 3—5. III Kl.: Geografi. 4de Kl. V.
 — 3—5. I Kl.: Naturhistorie. 7de Kl. V.

Onsdag den 20de Juli.

- Kl. 9—12. Afgangsexamen, Naturlære. Salen.
 — 9 $\frac{1}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$. VI Kl.: Historie. 7de Kl. V.
 — 9—11. II Kl.: Tydsk og Fransk. 6te Kl. V.
 — 9—11. I Kl.: Religion. 4de Kl. V.
 — 3—4. Real-Afgangsexamen, Naturhistorie.
 Salen.
 — 3—5. V Kl. A.: Latin. 6te Kl. V.
 — 3—5. IV Kl.: Geografi. 4de Kl. V.

Torsdag den 21de Juli.

- Kl. 9—11. VII Kl. B.: Naturlære. Salen.
 — 9—11 $\frac{1}{2}$. VI Kl.: Fransk. 7de Kl. V.
 — 9—11. III Kl. A.: Latin. 4de Kl. V.
 — 9—10 $\frac{1}{2}$. I Kl.: Dansk. 6te Kl. V.

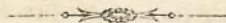
Fredag den 22de Juli.

Kl. 10 Dimission, Bekjendtgjørelse af Examens Udfald, Omflytning.

Enhver, der ønsker at kjende Skolens Arbeide og de Unges Fremgang, indbydes til at høre paa disse Prøver og deltage i Slutningsmødet.

Nykjøbing p. F., den 24de Juni 1870.

C. Paludan-Müller.

Rettelser.

- S. 15, Lin. 5: gärna — læs: gärna.
- 24, Lin. 2: fuma — l.: fama.
- 79, Lin. 6: Kampes — l.: Kampens.